

This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit.

The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website

https://kksu.co.in/

Digitization was executed by NMM

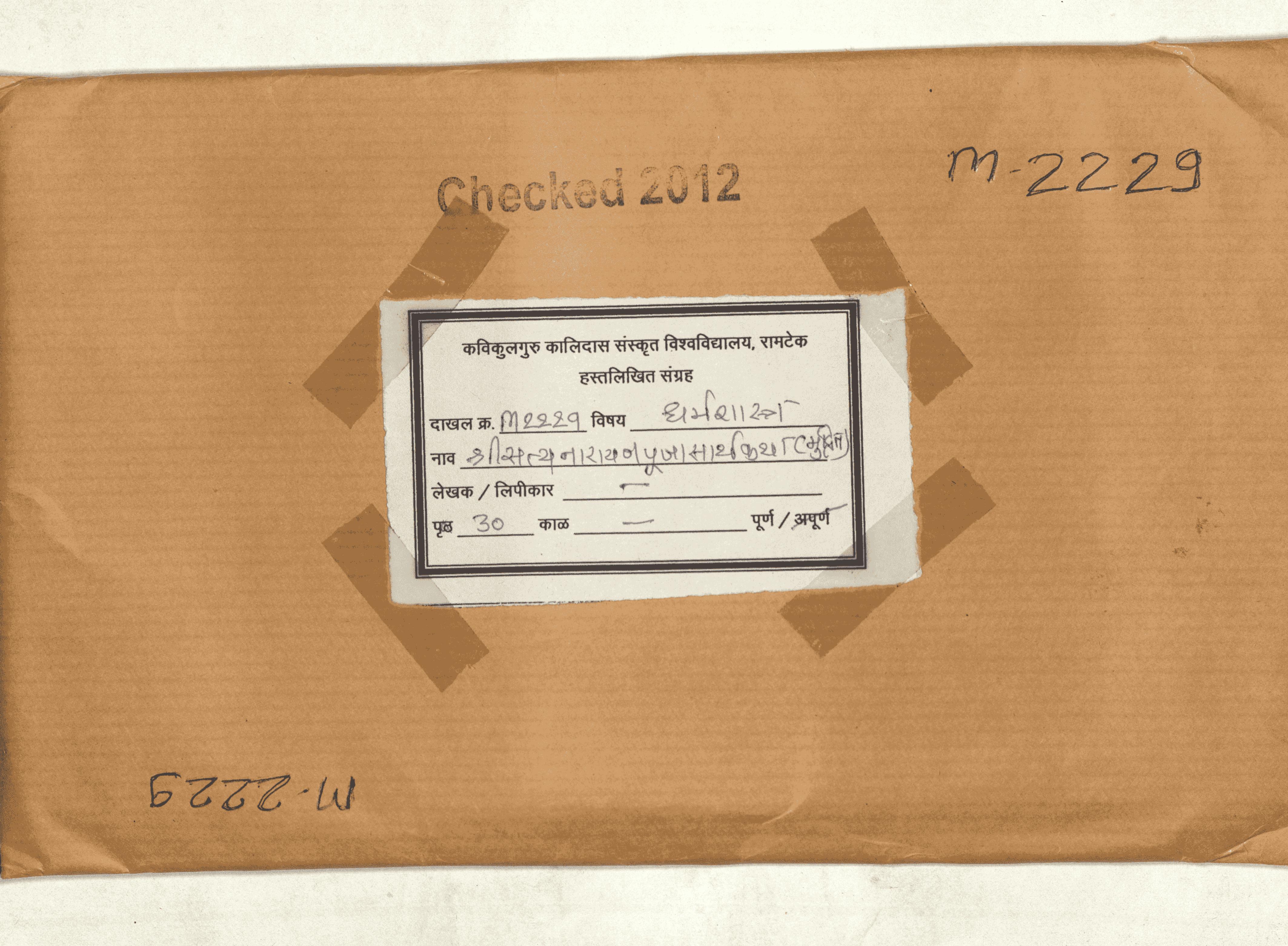
https://www.namami.gov.in/

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi Hon'ble Vice-Chancellor

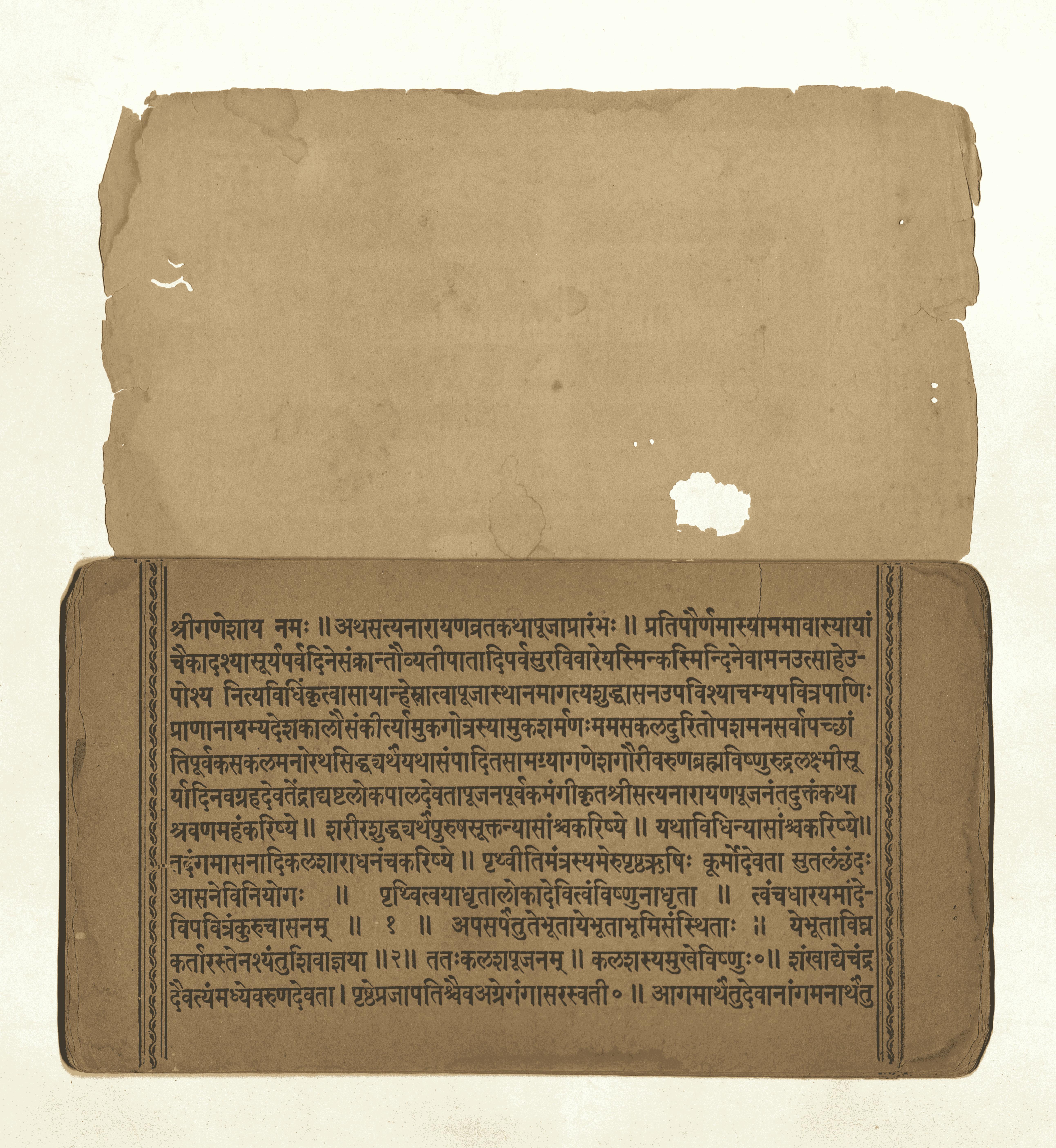
Dr. Deepak Kapade Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi https://egangotri.wordpress.com/

CC-0. In Public Domain. Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

रक्षसाम्। कुरुघंटरवंतत्रदेवताल्हादकारकम्। इतिकलशशंखघंटापूजनंकुर्यात्। तत्रादोनिवि यहः कार्यः स्त्रीशूद्रादिभिवैदिकमंत्ररहितंकार्य।। अथकलशस्थापनम् ॥ ॐ महीद्योःप्रथिव ॐ आकलशेषुधावतिपवित्रेपरिषिच्यते । उक्थेयज्ञेषुवर्धते इतिमंत्रेणकलशंसंस्थाप्यतस्मि न्कलज्ञे॥ ॐइमंमेगंगेयमुनेसरस्वतिशुतुद्रिस्तोमंसचतापरुष्ण्या॥ असिवन्यामरुदृष्टेधं तस्तयाजीकीयेश्णुह्यासुषोमाया इतिमंत्रेणउदकेनिक्षिप्य ॥ ॐगंधद्वारांदुराधषीनित्यपु ष्टांगकरीषिणीं।।ईश्वरींसर्वभूतानांतामिहोपव्हयेश्रियमितिमंत्रेणचंदनम् ॥ ॐकांडात्कांडात्प षद्नंपर्णेवोवसितष्कृता॥गोभाजइत्किलासथयत्सनवथपूरुषमितिमंत्रेण १ आम्र २ ओदंबर पिप्पल ४ जंबीर ५ पायरीइतिपंचप छवान् ॥ ॐ याः फलिनीर्याअफला अपुष्पायाश्च पुष्पणीः ॥ बृहस्पतिप्रसूतास्तानोमुंचंत्व १ हसइतिमंत्रेणफलानि॥ ॐ सहिरत्नानिदाशुषेसु वातिसबिताभगः॥ तंभागंचित्रमीमहे॥ सुवर्ण १ रोप्य २ मोक्तिक ३ राजावर्त ४ प्रवाल ५ इतिपंचरत्नानि॥ ॐहिरण्यरूपःसहिरण्यसंदृगपात्रपात्सेदुहिरण्यवर्णः ॥ हिरण्ययात्प रियोनेनिषद्याहिरण्यदाददत्ययमानमस्मे इति मंत्रेण हिरण्यम् ॥ ॐ युवासुवासाः परिवीत आगात्सउश्रयान्भवतिजायमानः ॥ तंधीरासः कवयउन्नयंतिस्वाध्यो ३ मनसादेवयंतःइति मंत्रेणाक्षतान् ॥ ॐपूर्णादुर्विपरापतस्रपूर्णापुनरापत ॥ वस्नेवविक्रीणावहाइषमूर्जे॰्शतकतोइ तिमंत्रणतंदुलपूरितपूर्णपात्रनिधायतन्मध्यकुकुमादिनाऽष्टदलंकुत्वा ॥ ॐतत्त्वायामित्रह्म णावंदमानस्तदाशास्तयजमानोहिविभिः ॥ अहेळमानोवरुणेहबोध्युरुश्य समानआयुःप्रमे षीःइतिमंत्रणवरुणमावाह्यनाममंत्रेणपूजांकुयोत् ॥ अथपूणेपात्रेदेवतास्थापनम्॥गणेशगौरी नंचकुर्यात् ॥ आकृष्णेनरजसावर्तमानोनिवशयत्रमृतंमत्येच ॥ हिरण्ययेनसवितार्थे

क्रमंघसइंद्रस्येंदियमृतंपयोमृतंमघु॥हिमंकुद्मृणालाभंदैत्यानांपरमंगुरुम् ॥ सर्वशास्त्रप्रवक्तारं भागवंप्रणमाम्यहं।शुक्रायनमः।६। शत्रोदेवीरिमष्टयआपोभवंतुपीतये ॥ शंयोरिमस्रवंतुनः ॥ नीलांजनसमाभासंरिवपुत्रंयमाग्रजम् । छायामार्तेडसंभूतंतंनमामिशनेश्वरम् । शनेश्वरायनमः ॥ ७ ॥ कयानिश्वत्रआसुवदूतीसदादृधःसखा ॥ कयाशिचष्ठयादृता ॥ अर्घकायंमहावीयंचं द्रादित्यविमर्दनम् ॥ सिंहिकागभसंभूतंतंराहुंप्रणमाम्यहम् ॥ राहवेनमः ॥ ८ ॥ केतुंकुण्व त्रकेतवेपेशोमयोअपेशसे ॥ समुषद्रिरजायथाः ॥ पलाशपुष्पसंकाशंतारकाग्रहमस्तकम् ॥ रोद्रंरोद्रात्मकंघोरंतंकेतुंप्रणमाम्यहम्॥केतवेनमः॥ ९ ॥ अथपंचलोकपालदेवतास्थापनम् ॥ ॐ गणानांत्वागणपति॰ह्वामहेप्रियानांत्वाप्रियपति॰ह्वामहे निधीनांत्वानिधिपति॰ हवामहेवसोममआहमजानिगभधमात्वमजासिगभवं वक्रतुंडमहाकायसूर्यकोटिसमप्रभ । निर्विन्नंकुरुमेदेवसवेकार्येषुसर्वदा ॥ श्रीगणपतयेनमः॥१॥ ॐ ब्रह्मजज्ञानंप्रथमंपुरस्तादिसी मतःसरुचोवेनआवः ॥ सबुष्टयाउपमाअस्यविष्ठाःसतश्र्योनिमसतश्र्वविदः॥ नमोरजोजेषु स्रष्टोस्थितोसत्त्वमयायच ॥ तमोमयायसंहारेविश्वरूपायवेधसे ॥ ब्रह्मणेनमः॥२॥विष्णोर

राटमसिविष्णोः श्रयत्रेस्थोविष्णोःस्युरसिविष्णोधुवीसिवैष्णवमसिविष्णवेत्वा ॥ कारंभुजगशयनंपद्मनाभं सुरे ।। विष्णवेनमः ॥ ३ ॥ नमःशंभवायचमयोभवायचनमः शक्रायचम्यस्क्रायचनमः शिवायचिश्ववतरायच ॥ रुद्राक्षकंककणलसत्करदंडयुग्म भालांतरालचितभरमधृतंत्रिपुंड्ं ॥ पंचाक्षरींपरिपठन्वरमंत्रराजं ध्यायेत्सदापशुपतिं शरणंत्रजेहम् ॥ शिवायनमः ॥ ४ ॥ श्रीश्वतेलक्ष्मीश्वपत्न्यावहोरात्रेपार्थेनक्षत्राणि श्विनीव्यात्तंइष्टम्मिन्खाणामुंमइखाणसर्वलोकंमइखाण ॥ याश्रीःस्वयंसकृतिनांभवनेष्व । श्रद्धासताकुलजनप्रभवस्यलजातात्वानताःस्म परिपालयदेविविश्वम् ॥ लक्ष्मयेनमः ॥५॥ तातेदिकपालदेवतास्थापनम् ॥ पूर्वस्यांदिशिइंद्रं । सांगंसपरिवारंसायुधसशक्तिकंसवाहनंएभिगधाद्यपचारेस्त्वामहंपूजयामि एवमग्न्यदिन्संपूज्यमध्येमुख्यदेवतास्थापनं ॥ ब्राह्मणानांशालिग्रामिशला । स्त्रीशृद्रादीनां तुप्रतिमापूजनं । ॐइदंविष्णुर्विचक्रमे०आगच्छागच्छदेवेशतेजोराशजगत्प्रभो । क्रियमाणां मयापूजांगृहाणपरमेश्वर ॥ भोः श्रीसत्यनायणइहागच्छइहतिष्ठश्रीसत्यनारायणायनमः श्रीसत्यनारायणमावाहयामि॥ अथध्यानं । हस्तेपुष्पंधृत्वा ध्यानंकुर्यात्॥ शांता ०ध्यायत्स ॥ त्यंगुणातीतंगुणत्रयसमन्वितम् ॥ लोकनाथंत्रिलोकेशंकोस्तुभाभरणंहरिम् ॥ १ ॥ नील वर्णपीतवासंश्रीवत्सपद्भूषितम् ॥ गोविंदंगोकुलानंदंब्रह्माद्येरभिपूजितम् ॥ २॥ इतिपठि त्वापुष्पंसमर्पयेव ॥ ॐ सहस्रशीर्षापुरुषःसहस्राक्षःसहस्रपाव् ॥ सभूमि इसवेतः स्पृत्वात्यति ष्टदशांगुलम् ॥ आगच्छभगवन्देवस्थाने चात्रस्थिरोभव ॥ यावत्यूजांकरिष्येऽहंतावत्त्वंसिन्न धोभव॥ इत्यावाहनं॥ ॐ पुरुषएवेदंसर्वेयद्भतंयचभव्यम्॥ उतामृतत्वस्येशानोयदन्नेनाति। । रोहति।नानारत्नसमायुक्तंकार्तस्वरविभूषितम्।आसनंदेवदेवेशप्रीत्यर्थप्रतियृह्यतां ॥ इतिआ सनम्। ॐ एतावानस्यमहिमातोज्यायांश्चपूरुषः। पादोस्यविश्वभूतानित्रिपादस्यामृतंदिवि ॥ नारायणनमस्तेऽस्तुनरकाणवतारक॥ पाद्यंगृहाणदेवेशममसोख्यंविवर्धय॥ इतिपाद्यं ।। ॐ त्रिपादू ध्वंउद्रेपुरुषःपादोस्यहाभवत्पुनः ॥ ततोविष्वङ्व्यक्रामत्साशनानशनेअ भि॥ व्यक्ताव्यक्तस्वरूपायहषीकपतयनमः॥ मयानिवेदितोभक्त्याअर्घोऽयंप्रतिगृह्यताम्॥ १ इत्यर्घ्यं ।। ॐ तस्माद्धिराळजायतिवराजोअधिपूरुषः ॥ सजातोऽत्यरिच्यंतपश्चाद्विमम

स. ना. श्रीथोपुरः ॥ मंदाकिन्यास्त्यद्धारिसवेपापहरंशुभम् ॥ तद्दिकिल्पतंदेवसम्यगाचम्यतांत्व या ॥ इत्याचमनम् ॥ ॐ यत्प्रह्षेणहविषादेवायज्ञमतन्वत ॥ वसंतोअस्यासीदाज्यं य्रीष्मइध्मःशरद्धविः ॥ गंगचयमुनेचेवगोदाविरसरस्वति ॥ नर्मदेसिंधुकावेरिजलेऽस्मि न्संनिधिक्र ॥ इतिमलापकषम्ानंसमपर्यामि ॥ अथपंचामृतम्नानम् ॥ ॐ पयः पृथि व्यांपयओषधीषुपयोदिव्यंतरिक्षेपयोधाः ॥ पयस्वतीःप्रदिशःसंतुमह्यं ॥ सुस्वादुनातिरु च्येनगव्येनपयसाविभो॥ स्नानीयंतमयाभक्त्यागृहाणपुरुषोत्तम॥ इतिपयःस्नानंस० षत् ॥ चंद्रमंडलसंकाशंसर्वदेवप्रियंद्धि॥ स्नपनार्थमयादृत्तंप्रीत्यर्थप्रतिगृह्यताम्॥ इतिद धिम्नानम् ॥ ॐ वृतंमिमिक्षेवृतमस्ययोनिर्वृतेश्रितोवृतम्बस्यधाम ॥ अनुष्वधमावहमा ष्ट्रतंस्नानायगृह्यताम् ॥ इतिष्टतस्नानंस०॥ ॐ मधुवातात्रकृतायतेमधुक्षरंतिसिधवः॥ माध्वी निः संत्वोषधीः ॥ मधुनक्तस्तोषसिमधुमत्पार्थिव एजः ॥ मधुद्योरस्तुनःपिता ॥

> मधुमात्रोवनस्पतिर्मधुमा ५ अस्तुसूर्यः ॥ माध्वीर्गावोभवंतुनः ॥३॥ मधुरूपोवसंतस्त्वंत्वमे वसवेदाविभो ॥ मधुसूद्नसंप्रीत्येमधुस्नानायगृह्यताम्॥इतिमधुस्नानंस०॥ ॐअपाध्रसमु द्रयस स्यमत इसमाहितमा अपा श्रमस्ययारसस्तवा गृण्हा न्युत्तमस्ययातगृहातासा जुष्टं गुण्हामेषयेतोनिरिद्रात्वाजुष्टतमम् ॥ शकराष्ट्रतसंयुक्तत्वमेवशकराप्रभो॥अनंतशकर त्यास्नानायप्रतिगृह्यताम् ॥ इतिश्वस्नानस् ॥ प्रतिस्नानशुद्धोदकस्नानपंचीप मनोज्ञतिरितिप्रतिष्ठा ॥ ॐमनोज्ञतिर्जुखतामाज्यस्यबृहस्पतिर्यज्ञमिमंतनोत्वरिष्टंयज्ञसरि मंद्धातुविश्वेदेवासहइमाद्यंताम्ॐप्रतिष्ठा इतिपूर्ववदासनेप्रतिष्ठाप्य ॥ ॐतंयज्ञंबिहिषि प्रोक्ष-पुरुषंजातमग्रतः॥ तेनदेवाअयजंतसाध्याऋषयश्रये॥ वेदसूक्तसमायुक्तेयज्ञसामसर न्विते ॥ सर्ववर्णप्रदेदेववाससीप्रतिगृह्यताम् ॥ इतिवस्त्रंस । । ॐतस्माद्यज्ञात्सवेहुतःसंभृतं प्रषद्गज्यं ॥ पशूस्ताश्वक्रवायञ्यानारण्यान्याभ्याश्वये ॥ ब्रह्मविष्णुमहेशेश्वनिर्मितंब्रह्मर अत्रकम् ॥ यज्ञोपवीतदानेनप्रीयतांकमलापतिः ॥ इतियज्ञोपवीतं ० ॥ अन्तस्माद्यज्ञात्सर्वहुत

स. ना. अश्वःसामानिजिज्ञरे ॥ छदा । सिजिज्ञिरतस्माद्यज्ञस्तमाद्जायत ॥ श्रीखंडंचंदनंदिव्यंगंधा ॥ पूजाः ढ्यंसमनोहरम् ॥ विलेपनंसुरश्रेष्ठचंदनंप्रतिगृह्यताम् ॥ इतिचंदनंस० ॥ हरिद्रारंजितादेविस वसोभाग्यदायिनि ॥ अतस्त्वांपृजियष्यामिगृहाणपरमेश्वरि ॥ इतिहरिद्रांस०॥ कुंकुमं कामुकंदिव्यंकामिनीकामसंभवम् ॥ कुंकुमनाचितदेविगृहाणपरमेश्वरि ॥ इतिकुंकुमंस ० ॥ इं अहिरिवभोगेःपर्यतिबाहुंज्यायाहेतिंपरिबाधमानः ॥ हस्तघ्नोविश्वावयुनानिविद्धान्यु ई मान्युमा संपरिपातु विश्वतः ॥ इतिपरिमलद्रव्यंस० ॥ अक्षताश्वसुरश्रेष्ठकुंकुमाक्ताः सुशो भिताः॥ मयानिवदिताभक्त्यागृहाणपरमेश्वर ॥ इतिअक्षातान्स ० ॥ ॐतस्मादश्वाअजा यंतयेकचीभयादतः ॥ गावोहजिक्तरतस्मात्तस्माजाताअजावयः ॥ मिल्लकादिसुगंधीनिम ल्त्यादीनिवेष्रभो ॥ मयाहृतानिषूजार्थेपुष्पाणिप्रतिगृह्यताम् ॥ इतिपुष्पाणिसमपयामि अष्टोत्तरशतनामभिवोत्तलसोदलापेणंकुयोत् ॥ ॐयरपुरुषंव्यद्धु विष्णुसहस्रामाभः कतिधाव्यकल्पयन् ॥ मुखंकिमस्यकोबाह्कावृरूपादावुच्येते ॥ वनस्पतिरसोड्नोगंध ढ्योगंधउत्तमः॥ आव्रयःसर्वदेवानांधूपोऽयंप्रतिगृह्यताम्॥ इतिधूपंस० ॥ ॐब्राह्मणोऽस्य

मुखमासीद्वाहराजन्यःकृतः ॥ ऊक्तद्स्ययद्वेश्यःपद्भवांशृद्राअजायत।।साज्यंचवातसंयुक्त विह्निनायोजितंमया ॥ दीपंगृहाणदेवेशत्रेलोक्यतिमिरापह ॥ इतिदीपंस॰ मामनसोजातश्वक्षाःसूयोअजायत॥ श्रोत्राद्धायुश्चप्राणश्चमुखाद्यारजायत॥ वृतपक्षहिब ध्यात्रपायसंचसशकरम् ॥ कदलीदुरधसंयुक्तंनेवद्यप्रतिगृह्यताम्॥ इतिनेवद्यस० हस्तप्र क्षालनम् स ।। मुखपक्षालनम् स ।। करोद्धर्तनार्थेचंदनम् स ।। सर्वपापहरंदिव्यंगां गेयंनिर्मलंजलम् ॥ आचमनंमयादृत्तं गृह्यतांपुरुषोत्तम् ॥ इत्याचमनीयम् ॥ लवंगकपूर्यु है तंतांबूलंखरपूजितम् ॥ प्रीत्यागृहाणदेवशममसोख्यंविवर्धय ॥ इतितांबूलंसम० ॥ हिरण्यग भेगभेरथंहेमबीजंविभावसोः ॥ अनंतपुण्यफलद्मतःशांतिप्रयच्छमे॥इतिदक्षिणांसमपया भि ॥ इदंफलंमयादेवस्थापितं पुरतस्तव ॥ तेनमेखफलावाप्तिभवेजन्मिनजन्मिन ॥ इति एलंस॰॥ चतुर्वितसमायुक्तं घतेनचसुपूरितम्॥नीराजनेनसंतुष्टोभवत्येवजगत्पतिः॥ इतिनी र राजनंस ।। ॐ नाभ्याआसीदंतिरक्ष शिष्णों द्योः समवर्त्त ॥ पद्भवां भूमिर्दिशः श्रोत्रात्त थालोका अकल्पयन् ॥ यानिकानिचपापानिजन्मांतरकृतानिच ॥तानितानिवनश्यंतपद्

सः नाः । क्षिणपदेपदे।।इतिप्रदक्षिणाः।।ॐसप्तास्यासन्परिधयिद्धिःसप्तसमिधःकृताः ।। देवायद्यज्ञंतन्वा नाअबधन्प्रह्षंपशुम्।नमः सर्वहितार्थायजगदाधारहेतवे। साष्टांगोऽयंप्रणामस्तप्रयत्नेनमय कृतः।।इतिनमस्कारंस०।ॐयज्ञेनयज्ञमयजंतदेवास्तानिधमाणिप्रथमान्यासन् ।। तेहनाकंम हिमानः सचंतयत्रपूर्वेसाध्याः संतिदेवाः ॥ विद्याबुद्धिधनेश्वर्यपुत्रपोत्रादिसंपदः ॥ लप्रदानेनदेहिमेइप्सितंवरम् ॥ इतिमंत्रपुष्पंसमपेयामि ॥ अथप्रार्थना ॥ यनमयाभिक्यके नपत्रंपुष्पंफलंजलम् ॥ निवेदितंचनेवद्यंतद्रहाणानुकंपया ॥ १॥ मंत्रहीनंकियाहीनं किहीनंजनाद्न ॥ यत्यूजितंमयादेवपरियूर्णतद्रस्तुमे ॥ २॥ अमोघंपुंडरीकाक्षंत्रिसंहंदेत्यसू दनम्।। हृषीकेशंजगन्नाथंवागीशंवरदायकम्।। ३।। गुणत्रयंगुणातीतंगोविंदंगरुडध्वजम्।। जनादेनंजनातीतं जानकीवछभंहरिम् ॥ ४ ॥ प्रणमामिसदाभक्तयानारायणमतःपरम्॥ दुर्गमेविषमेघोरेशत्रुभिःपरिपीडिते॥ ५॥ निस्तारयस्वसर्वेषुतथाऽनिष्टफलेषुच ॥ नामान्ये तानिसंकी त्येई प्सितंफलमा प्रयात् ॥६॥ सत्यनारायणंद्वं वंदेऽहंका मदंप भुम् ॥ लीलयावित है तिविश्वयेनतस्मेनमोनमः॥ ७॥ इतिप्रार्थना ॥ इतिप्रजासमाप्ता॥ अथतीर्थग्रहणमंत्रः॥ पादोदकंसत्यदेवनरोयः पिबतेतव ॥ तस्यांतर्गतजंपापंनश्यतेनात्रसंशयः ॥ १॥ इतितिर्धि भंत्रः ॥ अथप्रसाद्भक्षणमंत्रः ॥ नारायणप्रसादंतुगृहीत्वाभक्तिभावतः ॥ सर्वान्कामानवाप्रो हितिभत्यसायुज्यमाभ्रयात् ॥ २ ॥ इतिप्रसाद्भक्षणमंत्रः ॥ इति सत्यनारायणपूजा समाप्ता ॥ १ ॥ अथ सत्यनारायणकथापार्भः॥ ॥ श्रीगणेशाय नमः॥ श्रीसरस्वत्यैनमः॥ श्रीगुरवेनमः॥ नारायणं नमस्कृत्य नरं चैव नरोत्तमम्॥ देवीं सरस्वतीं चैव ततो जयमुदीरयेत् ॥ सर्वे श्रोतारः सावधाना भवंतु ॥ श्लोकाः-व्यासउवाच ॥ एकदानेमिषारण्येऋषयः शोकानद्यः॥ पप्रच्छुमुनयः सर्वे सूतं पोराणिकं खङु॥ १॥ एकदा असा एक प्रकार घडला कीं, नैमिष नांवाच्या अरण्यामध्यें शीनकादिक पुष्कळ ब्राह्मण एकत्र बसले असतां, त्यांनीं सूत ह्यांनी पुराणिक होता त्यास नम्रतापूर्वक प्रश्न केला कीं, व्रतेनतपसाकेनपाप्यतेवांछितंफलम् ॥ तत्सर्वे श्रोतिमच्छामः कथयस्व महासुने॥ २॥ कोणच्या व्रतंकह्न अथवा तपश्चर्यंच्या योगानं (मनुष्यांची) इच्छा पूर्ण होते, तो सर्व कांहीं प्रकार है एकण्याची आह्यांस अत्यंत उत्कंठा झाली आहे, तस्मात् हे मुनिश्रेष्ठा, तें कथन करण्यास तूं योग्य आहेस.

सःनाः स्तिउवाच।।नारदेनेवसंपृष्टोभगवान्कमलापतिः॥सुर्षययथेवाहतच्छणुध्वंसमाहिताः॥३॥ 🖁 क. त्याकालीं स्नत ह्मणतात-(हे ब्राह्मण हो) ज्याममाणें आपण मला मश्र करीत आहांत त्याचममाणें | 9 नारद जो महावैष्णव त्यानें एकेवेळीं भगवान् लक्ष्मीपति जो श्रीविष्णु त्यापत प्रश्न केला. त्याकालीं भग-(वंतानें नारदमुनीस जें कथन केलें तेंच भी पण ह्याकालीं तुझांस कथन करतों. तें लक्षपूर्वक श्रवण करावें. एकदानारदोयोगीपरानुग्रहकांक्षया।। पर्यटन्विवधां छोकान्मर्त्यलोकसुपागतः॥ ४॥ नारदमुनीला तरी भगवंतास असा प्रश्न करण्याचें कारण असें झाले कीं, नारद हे महासाधु, परोपकार करणें हेंच ज्यांचें नित्यकर्म ह्मणून ते परोपकारार्थ एकेवेळीं स्वर्गपाताळादि अनेक लोकांतून हिंहतां हिंहतां, | { मृत्युलोकायत येऊन पाँचले आहेत. ततोहञ्चान्सवोन्नाक्षेश्समन्वितान्।। नानायोनिसमुत्पन्नान्छिश्यमानान्स्वकर्मभिः॥ ५॥ त्याकालीं मृत्युलोकीं, अनेक प्राणी अनेक प्रकारचीं दुःखें भोगीत आहेत, कोणास अन नाहीं, कोणास वस्र नाहीं, कोणास संतित नाहीं; तर कोणी अनेक दुर्धर रोगांनीं जर्जर होऊन गेले आहेत, असे अनेक 💔 🎳 योनींचे ह्मणजे पशु, पक्षी, मनुष्यादि जीवजंतु इत्यादि जेते आपापल्या पूर्वकर्मानुहूप क्वेश जो तो भोगीत । { आहेत. अशांते अवलोकन करते झाले. केनोपायनचेतेषांदुःखनाशोभवेडुवम् ॥ इतिसंचित्यमनसाविष्णुलोकंगतस्तदा॥ ६॥ ते दुसऱ्याच्या दुःखानेंच दुःखी होणारे नारदमुनि आपल्या मनार्शी विचार करूं लागले कीं, कोणच्या उपार्येकह्न ह्या प्राण्यांचे क्केश दूर होतील, असें चिंतन करितां ते श्रीविण्णुलोकापत जाते झाले. तत्रनारायणंदेवंशुक्ठवर्णचतुर्भुजम् ॥ शंखचकगदापद्मवनमालाविभूषितम्॥ ७॥ त्याकालीं विष्णुलोकाचे ठायीं भगवान् नारायण शुक्क जोतो ज्याचा वर्ण, चार हस्त त्यांमध्यें शंख, है चिक्र, गदा, पन्न, हीं आहेत, वनमालेंकह्न ज्याचा कंठ विराजमान होऊन गेला आहे. ह्यातंदेवदेवेशंस्तोतुंससुपचक्रमे॥ नारदेखाच॥ नमोवाङ्मनसातीतरूपायानंतशक्ये॥ ८॥ अशा त्या देवांच्याही देवास पाहून नारदांनीं त्याचें स्तवन करण्यास आरंभ केला. नारद ह्यणतात-है देवाधिदेवा, तूं अमुक एक मकारचा आहेस हें वाणीनें सांगतां येत नाहीं, मनानेंही तुजविषयींची कल्पना करतां यत नाहीं, तुऱ्या शक्तीचाही अंत लागत नाहीं.

आदिमध्यांतहीनायनिग्रणायगुणात्मने ॥ सर्वेषामादिभूतायभक्तानामार्तिनाशिने ॥ ९ ।

आण्सी तुं आदि, मध्य, अंत ह्यांहून वेगळा आहेस, आणि स्वतः निर्गुणी असून सर्वे गुणांचे ठायीं {

स.ना. हिन्दी व्याप्ति आहे. ह्या जगांत जें जें कांहीं दिसतें त्या सर्वांच्यापूर्वीं तुझी उत्पत्ति झाली आहे. ह्याचें हिन्दी क. श्री कारण हेंच कीं, भक्तांचीं दुःखें दूर करावीं एतदर्थ तूं सगुणक्रप धारण केलें आहेस.

श्रुत्वास्तोत्रंततोविष्णुनरिदंप्रत्यभाषत ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ किमर्थमागतोऽसिखंकितेमनसिवर्तते॥ १०॥

ह्या प्रकारें नारदानें केलेली स्तुति श्रवण कह्नन भगवान् विष्णु नारदापत भाषण कर्ण्यास आरंभ करते । झाले. भगवान् ह्मणतात—नारदा, तूं येथें कशासाठीं प्राप्त झालास, तुझ्या मनांत कोणती इच्छा आहे.

थयस्वमहाभागतत्सर्वकथयामिते ॥ श्रीनारदुउवाच ॥ मर्त्यलोकजनाः सर्वेनानाक्केशसम र्वताः ॥ नानायोनिसमुत्पन्नाःपच्यतेपापकर्मभिः ॥ ११॥

ती तूं कथन करावीस. तूं योठा भक्त आहेस, भी तुला सर्व कांहीं सांगेन. (तें ऐकून नारद ह्मणतात) मृत्युलोकाच्याठायीं सर्व मनुष्यें अनेक प्रकारचे क्केश भोगीत आहेत, मनुष्येंच काय-पण अनेक योनींचे है। ठायीं उत्पन्न झालेले असे अनेक प्राणी आपापल्या पूर्वकर्माच्या योगानें दुःखें भोगीत आहेत.

तत्कथंशमयेत्राथलघूपायेनतद्भद् ॥ श्रोतुमिच्छामितत्सर्वेक्टपास्तियद्तिमिय ॥ १२॥ तस्मात् हे भगवंता, अनार्थांच्या नाथा, कोणच्या अगदीं स्वल्पशा उपायानें, ते प्राणी आपल्या (

दुःखांतून मुक्त होतील तें ऐकण्याची मला इच्छा उत्पन्न झाली आहे, तस्मात् जर मजवर आपली कृपा असिल तर ते मला कथन करावे.

श्रीभगवानुवाच ॥ साधुष्टहत्वयावत्सलोकानुग्रहकाक्षया॥ यत्कृत्वासुच्यतेमोहात्तच्छुणुष्ववदामिते॥ १३॥

श्रीभगवान् ह्मणतात-हे बालका नारदा, ज्यांत केवळ परावरच उपकार होतो अशी इच्छा धहन ही भार चांगली गोष्ट तूं मला विचारलीस, तर आतां ज्याच्या आचरणेंकह्वन मानव आपल्या मोहजंजाला-पासन उद्भवलेल्या दुःखांतृन मुक्त होतील असें कांहीं तुला सांगतों तें श्रवण कर.

व्रतमस्तिमहत्पुण्यंस्वर्गमर्त्यंचदुलेभम्॥ तबस्नेहान्मयावत्सप्रकाशः क्रियतेऽधुना ॥ १४ ॥ १ एक अत्यंत पुण्यकारक व्रत आहे. स्वर्ग, मृत्यु पाताळांतही जें आजवर दुर्लभ होतें, परंतु हे बालका नारदा, रे तुजवर माझी अत्यंत भीति असल्यामुळेच मी तें आतां पगट करतों.

सत्यनारायणस्यद्वतंसम्यग्विधानतः ॥ कृत्वासद्यः सुखं सुक्तापरत्रेमोक्षमाप्रयात् ॥ १५॥ त्याला सत्यनारायणाचें व्रत असें ह्मणतात, तें यथासांग केलें असतां मनुष्य तत्काळ आपल्या दुःखां-तून मुक्त होऊन इहलोकीं अत्यंत सौख्य भोगून परलोकीं त्याला मोक्ष प्राप्त होतो.

तच्छुत्वाभगवद्याक्यंनारदोसुनिरव्रवीत्।। श्रीनारदेखाच।।

स.ना.

किंफलांकेविधानंचकृतंकेनेवतद्वतम्॥ १६॥

तें भगवंताचें वाक्य श्रवण करून नारदमुनि बोलते झाले. (श्रीनारद म्हणतात) ह्या व्रताचें फल काय? याचा विधि कसा आणि तें कोणीं आचरण केलें,

तत्सर्वविस्तराद्ब्रहिकदाकार्यहिलद्वतम्॥

श्रीभगवानुवाच ॥ दुःखशोकादिशमनंधनधान्यप्रवर्धनम्॥ १७॥

आणखी तें केव्हां आचरण करावें, तें सर्व विस्तारेंकह्नन कथन करावें. श्रीभगवान् म्हणतात, ह्या वताचे आचरणेंकह्नन शोक दुःखें नाहींशीं होतात. द्रव्य, धान्य ह्यांची समृद्धि होते.

सोभाग्यसंततिकरंसर्वत्रविजयप्रदम् ॥ यस्मिकस्मिन्दिनेमस्योभिकिश्रद्धासमन्वितः ॥ १८॥

ि व्याचें सौभाग्य, पुरुषांचें वैभव स्थिर राहून धंदारोजगारांत यश मिळतें. ह्याला वेळा काळाचें मुळींच

अगत्य नाहीं. आपल्या मनाला वाटेल त्यादिवशीं मोठ्या भक्तीनें हुषेंकह्नन आचर्ण करावें.

सत्यनारायणंदेवंयजेचेविनिशामुखे ।। ब्राह्मणेर्बाधवेश्वेवसहितोधर्मतत्परः ।। १९ ।।

मात्र अस्तमानाचे वेळीं म्हणजे गायी रानांतून येतात अशा वेळीं सत्यनारायणाचें पूजन करावें. पूजेचे वेळीं चांगळें स्वकर्म आचरण करणारे ब्राह्मण पाचारण करावें, आपळे आप्त मित्र गणगोत्र यांनाही पाचारण करावें.

नैवेद्यंभिक्तितिद्यात्सपादंभक्ष्यमुत्तमम् ॥ रंभाफलंघतंक्षीरंगोधूमस्यचचूर्णकुम् ॥ २०॥
्रेण्जा समाप्त होतांच अत्यंत भक्तीनं नैवेद्य समर्पण करावा. तो नैवेद्य झणजे गव्हांचा रवा, तूप
तालर, दूध, केळीं

अभावेशालिचूर्णवाशकराचगुडस्तथा।। सपादंसविभक्ष्याणिचेकीकृत्यनिवेद्येत्।। २१॥ देशपरत्वे गव्हांची दुर्गिळता असली तर तांदुळांचें पीठ व्यावें साखरेची दुर्गिळता असली तर गुळाची योजना करावीं ह्या सर्व वस्तु सव्वाशेर, सव्वापायली, सव्वामण, सव्वाखंडी सारांश सव्वा द्याप्रमाणें साम. थर्थानुक्रप हव्या तेवट्या ग्रहण कराव्या.

विप्रायदक्षिणांदद्यात्कथांश्चरवाजनेःसह ॥ ततश्चबंधुभिःसार्धेविप्रांश्चप्रतिभोजयेत्॥ २२॥ तदनंतर ब्राह्मणाकारणें दक्षिणा जेते द्यावीः नंतर संपूर्णमंडळीसहवर्तमान नारायणाची कथा श्रवण करावीः ब्राह्मण व आपले आप्तवर्ग ह्यांचेसह भोजन करावें.

सपादं भक्षयद्भत्तया चत्यगीता दिकंचरेत् ॥ ततश्चस्वग्रहंगच्छेत्सत्यनारायणंस्मरन् ॥ २३॥ प्रसाद भक्षण करावाः चार घटका देवापुढं नृत्य गायन करावें आणि नंतर एकनिष्ठेंक इत नारा-यणाचें ध्यान करावें.

स.ना. एवंकृतेमनुष्याणावाञ्छासिद्धिभवेद्धवम् ॥ विशेषतःकित्युगेलघूपायोऽस्तिभृतले ॥ २४ ॥ । क. इतिश्रीस्कंदपुराणेरवाखंडसत्यनारायणकथायांप्रथमोऽध्यायः॥ १॥

ह्याप्रमाणें एकनिष्ठेनें यथासांग नारायणाचें व्रत आचरण केलें असतां मनुष्यांच्या इच्छा तत्काळ रे पूर्ण होतात. ह्या कलियुगांत मानवांस आपल्या दुःखांतून दूर होण्यास अत्यंत सुलभ असा हाच उपाय है। ह्या पृथ्विचे ठायीं आहे. इति श्रीस्कंदपुराणे रेवाखंडे सत्यनारायणकथायां प्रथमोऽध्यायः ॥

॥ सूतउवाच ॥ अथान्यत्संप्रवध्यामिकृतंयेनपुराद्धिज ॥ किश्वत्काशीपुरेरम्यआसीद्धिपोऽतिनिधनः॥ १॥

स्रत ह्मणतात-हे ब्राह्मणहो, आतां पूर्वी हें व्रत कोणीं आचरण केलें ह्याविषयीं एक सुंदर कथा सांगतों. काशीक्षेत्राचे ठायों एक अत्यंत दिरद्री ब्राह्मण राहत होता.

श्चित्र इभ्यां व्याकुलोभूत्वानित्यं बम्रामभूतले ॥ दुः खितंब्राह्मणं दृष्ट्वाभगद्यान्ब्राह्मणिष्यः ॥ २॥

त्याला वेळेला घांसभर अन्नही मिळत नसे. असा तो अन्नपाण्यावांचून अत्यंत कष्टी होत्साता नगरांत 👔 याचना करीत असे. (परंतु तो नारायणावर सर्वस्वीं आपला भार टाकून असे.) भगवान् नारायणही (अशा बाह्मणाविषयीं अत्यंत दयाळ असतात.

वृद्धवाह्मणरूपस्तंपप्रच्छद्धिजमाद्रात् ॥ किमधेभ्रमसेविप्रमहीनित्यंसुदुःखितः ॥ ३॥

ह्या ब्राह्मणाची अशी अवस्था पाहून भगवंतास त्याची अत्यंत दया उत्पन्न झाली. नंतर त्या काळी वृद्ध ब्राह्मणाचें रूप धारण करून ह्या दीन ब्राह्मणास भेटून मोठ्या कळवळ्यानें ह्यटलें कीं, हे ब्राह्मणा, तूं। (पृथ्वीतलाचे ठायीं अत्यंत दुःखी होत्साता किनिमित्त अमण करीत असतोस.

तत्सविश्रोत्विमच्छामिकथ्यतां दिजसत्तम।। ब्राह्मणउवाच ॥ ब्राह्मणोऽतिद्रिद्रोऽहंभिक्षार्थवेभ्रमेमहीम्॥ ४॥

तें ऐकण्याची मला अत्यंत उत्कंठा प्राप्त झाली आहे, तस्मात् हे श्रेष्ठ ब्राह्मणा, तें तूं मला कथन करावेंस. तेव्हां तो दीन ब्राह्मण ह्मणतो-मी जातीचा ब्राह्मण आहें; भी दिरद्री असल्यामुळे भिक्षा मागण्या-साठींच नित्य हिंडत असतों.

> उपायंयदिजानासिक्रपयाकथयप्रभो॥ ॥ वृद्धब्राह्मणउवाच॥ सत्यनारायणोविष्णुवाञ्छतार्थफलपदः॥ ५॥

माझी ही दु:स्वावस्था दूर होण्यास आपणास जर कांहीं उपाय ठाऊक असेल तर मला कळवावा. तें ऐकन तो देवह्रपी) वृद्धब्राह्मण ह्मणतो-सत्यनारायण जो विष्णु हा मनुष्यांच्या इच्छा पूर्ण करतो. स्तु.ना.

तस्यत्वंप्रजनंविप्रकुरुष्वव्रतमुत्तमम्।। यत्कृत्वासर्वदुः खेभ्योमुक्तोभवतिमानवः ॥ ६ ॥

तस्मात् ब्राह्मणा, त्याचें तूं पूजन करावें. सर्वांत उत्तम असें हें व्रत आहे. तें आचरण केलें असर्तां मनुष्यें आपल्या सर्व दुःखांतून मुक्त होतात.

विधानंचव्रतस्यापिविप्रायाभाष्ययत्नतः ॥ सत्यनारायणोट्टब्स्तत्रेवातरधीयत ॥ ७॥

ह्याप्रमाणें बोलून प्रथमाध्यायांत कथन केल्याप्रमाणेंच त्याचा पूजाविधि, प्रसादाचा प्रकार इत्यादि सर्व काहीं त्या विप्रास सांगून जे सत्यनारायण देव वृद्धब्राह्मणाचें ह्रप धारण करणारे ते तथच्या तेथेंच गुप्त होऊन गेले

तद्वतंसंकरिष्यामियदुक्तंब्राह्मणेनवे ॥ इतिसंचित्यविप्रोऽसोरात्रोनिद्रांनलब्धवान् ॥ ८ ॥

हैं श्रवण होतांच त्या दिरद्री ब्राह्मणानें विचार केला कीं, ह्या वृद्ध ब्राह्मणानें जें व्रत सांगितलें तें आपण पथाविध आचरण करावें; पण आपण पडलों जन्मदिरद्री! नित्य दोनमहरची आति! तेव्हां हें व्रत आपणाकडून घडून आपलें दारिष्य हरण होणें कठीण! ह्या चितेनें त्याला रात्री निद्रा लागली नाहीं. त्याचें सब लक्ष सत्यनारायणाचे ठायीं लागृन राहिलें.

ततःप्रातःसमुत्थायसत्यनारायणव्रतम् ॥ करिष्यइतिसंकल्प्यभिक्षार्थमगमहिजः ॥ ९ ॥

नंतर असे चिंतन करीत प्रभातकाल होतांच उठून आपल्या नित्याच्या भिक्षेसाठीं तो जाता झाला. प्रमांत हेतु हा कीं, नारायणानें कृपा कह्नन जर कांहीं जास्ती भिक्षा दिली तर खिंचत नारायणाचें वर्त क्रीन असा त्याचा अगदीं हढ संकल्प होऊन गेला होता.

तस्मिन्नवदिनेविप्रःप्रचुरंद्रव्यमाप्तवान् ॥ तेनेवबंधुभिःसार्धसत्यस्यव्रतमाचरत्॥ १०॥

मग काय परमेश्वराला एकनिष्ठाच पाहिजे; त्यावांचून त्याची प्रसन्नता होत नसते. त्याकालाच्या ठायीं त्या ब्राह्मणाची अशी एकनिष्ठा अवलोकन कह्कन परमेश्वराची त्यावर तत्काळच कृपा झाली. त्या दिवशीं बहुत धान्य, द्रव्य प्राप्त झालें. तेणेंकहृत त्यास अत्यंत हर्ष होऊन त्यानें आपल्या आप्त बांधवादिकांसह नारायणाचें यथासांग व्रत केलें.

सर्वेदुः खिविनिर्मुक्तः सर्वसंपत्समन्वितः ॥ बभूवसद्धिजश्रेष्ठीव्रतस्यास्यप्रभावतः ॥ ११ ॥

वेणेंकह्न नारायणाची त्यावर पूर्ण कृपा होऊन तो ब्राह्मण आपल्या सकळ दुःखांतून मुक्त झालाः सकळ ब्रह्मवृंद।त त्यास श्रेष्ठपणा प्राप्त होऊन बहुत संपत्तिहि प्राप्त झालीः

ततः प्रश्वतिकालंचमासिमासिव्रतंकृतम् ॥ एवंनारायणस्येदंव्रतंकृत्वाद्विजात्तमः ॥ सर्वपापविनिर्भुकोदुर्लभमाक्षमाप्तवान् ॥ १२॥

सःनाः

त्याकारणानें त्याचीही नारायणाचे ठायीं दृढभिक्त बसून तो प्रत्येक महिन्याला एक वेळ नारायणाचें पजन कहं लागला. मग जसजसी नारायणाचे ठायीं त्याची निष्ठा बसत चालली, तसतशी नारायणाचीही त्यावर कृपा होत जाऊन तो ब्राह्मण आपल्या संपूर्ण पातकांपासून मुक्त होऊन अंतकाला-नंतर मोक्षाप्रत जाता झाला.

व्रतमस्ययदाविप्राःपृथिव्यांसंकरिष्यति ॥ तदेवसर्वदुःखंचमनुजस्यविनश्यति ॥ १३ ॥ स्रत सांगतात हे शौनकादि ब्राह्मणहो ! सारांश हाच कीं, ज्या ज्या कालीं जो जो मनुष्य हें व्रत आचरण करील, तो तो तत्काल आपल्या संपूर्ण दुःखांपासून निर्मुक्त होईल.

एवंनारायणेनोक्तंनारदायमहात्मने ।। मयातत्कथितंविप्राःकिमन्यत्कथयामिवः ।। १४ ॥ हें मीच म्हणतों असें नव्हे-तर साक्षात् भगवान् नारायण ह्यांनीं महात्मे जे नारदासारखे योगी त्यांपत कथन केलें; तेंच मीं तुह्यांला कथन केलें; असोः ब्राह्मणहो ! आणखी कांहीं श्रवण कर ण्याची तुमची इच्छा आहे काय ?

ऋषयऊचुः ॥ तस्माद्धिपाच्छुतंकेनष्टथिव्यांचरितंमुने ॥ तत्सर्वेश्रोतिमच्छामःश्रद्धाऽस्माकंप्रजायते ॥ १५॥

अधि ह्मणतात-हे स्रता, त्या काशिक्षेत्रींच्या ब्राह्मणापास्त्रन हें चरित्र कोणास कळलें. सारांश भूलोकी हैं ह्याचा प्रसार कसकसा झाला, हें ऐकण्याची आह्मांस इच्छा आहे, ह्या आपल्या सांगण्यावर आमची हैं पूर्ण भक्ति बसत चालली आहे.

श्रीसूतउवाच ॥ शृणुध्वंसुनयः सर्वे व्रतंयेनकृतंसुवि ॥ एकदासद्धिजवरोयथाविभवविस्तरेः॥ १६॥

सूत सांगतात हे सकल शौनकादिक ऋषिहो, फार चांगलें आहे, श्रवण करावें, हें व्रत पृथ्वीवर कोणीं केलें तें. कोणे एके काळीं आपल्या नित्य नियमायमाणें हाच काशींतील ब्राह्मण, मोठ्या श्री थाटामाटानें पूजा करीत बसला होता.

ुँ बंधुभिःस्वजनैः सार्धव्रतंकर्तुसमुद्यतः ॥ एतस्मित्रंतरेकालेकाष्ठकेतासमागमत् ॥ १७॥

मोठे मोठे ब्राह्मण, त्याचे सर्व आप्तवर्ग पांचा त्याकालीं मोठा समाज जमला होता. इतक्या है अवकाशांत कोणी एक मोळीविक्या त्याच मार्गावह्मन चालला होता.

बहिःकाष्ठंचसंस्थाप्यविप्रस्यगृहमाययो ॥ तृष्णयापीडितात्माचदृष्ट्वाविप्रंकृतव्रतम्॥ १८॥ १८॥ १० त्याला अतिशय तहान लागली होतीः येथे हा असा मनुष्यांचा जमाव पाहून डोक्यावरची

स.ना. मोळी बाहेर उभी कहून तो त्या ब्राह्मणाच्या गृहामध्यें गेला. त्या काळीं हा ब्राह्मण पूजा करतांना । क. तो अवलोकिता झाला.

प्रणिपत्यद्धिजंप्राहिकिमिदंक्रियतेत्वया॥ कृतेकिंफलमाप्रोतिविस्तराद्धदुमेप्रभो॥१९॥ नंतर त्यास त्याने नमस्कार कहन हाटलें, महाराज ! हें आपण काय आचरण करीत आहांत ? द्यापासून फलपाप्ति काय आहे तें विस्तारकहन मल कथन करावें.

विप्रजवाच ॥ सत्यनारायणस्यदंव्रतंसर्वेिप्सतप्रदम्॥

तो ब्राह्मण ह्मणतो—ह्याला सत्यनारायणाचे व्रत ह्मणतात. ह्यापासून मनुष्याची पाहिजे ती इच्छा पूर्ण होते. माझी स्थिति तुला ठाऊक आहेच. पण ह्या नारायणाचे कृपेनें मला धनधान्यादि-कांची अत्यंत समृद्धि झाली.

तस्मादेतद्वतंज्ञात्वाकाष्ठकेताऽतिहर्षितः ॥ पपोजलंपसादंचसुक्त्वास्वनगरंययो ॥ २१॥ ॥ १३ तें अवण करून हें व्रत आचरण कसें करावें, वगैरे त्याचा संपूर्ण विधि मोळीविक्यानें ब्राह्मणा-पासून समजावून घतला. नंतर तीर्थप्रसाद सेवन कहून पाणी पिऊन आपले गांवीं जाता झाला.

सत्यनारायणंदेवंमनसाइत्यचितयत् ॥ काष्टविक्रयतोग्रामेप्राप्यतेचाद्ययद्धनम् ॥ २२ ॥ ॥ तेनेवसत्यदेवस्यकरिष्येव्रतमुत्तमम् ॥ इतिसंचित्यमनसाकाष्टं धृत्वातुमस्तके॥ २३॥

तोही अत्यंत दरिद्री होता. हें असें व्रताचें माहातम्य अवण होतांच त्याचेंही चित्त सत्यनारायणाचे है | ठायीं लागून गेलें. नंतर त्यानें आपले मानसीं संकल्प केला कीं, काष्ठें विकून जर कांहीं द्रव्य प्राप्त (्री झालें तर तेणेंकहृत भी नारायणाचें खिचत पूजन करीन ह्याप्रमाणें संकल्प कहृत तो मस्तकावर है है। काष्ठभार (मोळी) घेऊन, गृहांतून गमन करिता झाला.

जगामनगरेरम्येधनिनांयत्रसंस्थितिः ॥ तद्दिनेकाष्टमूल्यंचिद्रगुणंप्राप्तवानसो ॥ २४ ॥ १

नंतर त्या नगरीचे ठायीं मोठमोठ्या श्रीमान्लोकांच्याच वस्तीला तो जाता झाला. (आपले ठायीं रियाचें हह चित्त आहे असे परमेश्वराचे ध्यानांत येतांच तेथें कृपा होण्याला उशीर कशाचा!) त्या श्री मोळीविक्यास त्या दिवशीं लांकडांचें नित्यापेक्षां दुप्पट मोल प्राप्त झालें.

ततः प्रसन्नहृदयः सपकंकदलीफलम् ॥ शकराष्ट्रतदुग्धंचगोधूमस्यचचूर्णकम् ॥ २५ ॥ कृत्वेकत्रसपादंचगृहीत्वास्वगृहंययो ॥ ततोबंधून्समाह्यचकारविधिनाव्रतम्॥ २६॥ तेणेंकह्नन त्यास अत्यंत संतोष झालाः तत्काळ त्यानें सुंदर पिकलेलीं केळीं, साखर, तूप, दूध, रवा

स.ना. हित्यादि सर्व कांहीं पूजासाहित्य ग्रहण कहन गृहामत येता झाला. नंतर संपूर्ण आप्तवगांस पाचारण कहन है कि त्यानं यथासांग नारायणाचं पूजन केलें.

तद्वतस्यप्रभावेणधनपुत्रान्वितोऽभवत् ॥ इहलोके सुखं भुक्तवाचां तेसत्यपुरंययो ॥ २७ ॥ है इतिश्रीस्कंदपुराणेरेवाखंडेसत्यनारायणकथायां द्वितीयोऽध्यायः ॥ २॥

तदनंतर ह्या व्रताचे प्रभावें कह्नन तो संतति, संपत्ति येणेंकह्न युक्त झाला. ह्याप्रमाणें इहलोकाच्या है। ठापीं पूर्ण सौख्य भोगून तो अंतकालानंतर सत्यनारायणाचे लोकामत जाता झाला-

॥ इति श्रीस्कंदपुराणे रेवाखंडे सत्यनारायणकथायां द्वितीयोऽध्यायः॥ २॥

पुनरग्रेप्रवक्ष्यामिश्णुध्वंसुनिसत्तमाः ॥ पुराचोल्कासुखोनामन्दपश्चासीन्महोपतिः॥ १॥ ॥

स्त ह्मणतात-हे मुनिश्रेष्ठहो, आणखी तुझांला भी काहीं कथा सांगतों ती श्रवण करावी. पूर्वी उल्का-मुख नामें कह्वन एक राजा होता.

जितेंद्रियः सत्यवादीययोदेवालययंप्रति ॥ दिनेदिनेधनंदत्त्वाद्धिजान्सतोषयन् धधीः ॥ २॥ तो मोठा जितेंद्रिय ह्मणजे इंद्रियें स्वाधीन ठेवणारा, सत्यभाषण करणारा, बुद्धिमान् असा होता. त्यानें नित्य देवमंदिरीं जाऊन तेथें ब्राह्मणाकारणें धन देऊन संतुष्ट करीत असावें.

भार्यातस्यप्रमुग्धाचसरोजवदुनासती ॥ भद्रशीलानदीतीरेसत्यस्यव्रतमाचरत् ॥ ३ ॥ त्याची कांता जिचे ठापीं तारुण्याची पूर्णता झाली आहे, कमलासारखें सुंदर जिचें वदन, भद्रशीला हैं नाम जिला यथायोग्य शोभत आहे, अशी ती नदीचे तीरीं एकवेळ पूर्वसंकिल्पत श नारायणाचे व्रत करीत होती.

एतस्मिन्नतरेतत्रसाधुरेकःसमागतः ॥ वाणिज्यार्थबहुधनेरनेकेः परिपूरितः ॥ ४ ॥ नावंसंस्थाप्यतत्तीरेजगामन्पतिपति।। दृष्ट्वासव्रतिनंभूपंपप्रच्छविनयान्वितः ॥ ५॥

इतक्या अवकाशांत कोणी एक साधुवाणी त्याः मार्गानें व्यापार करण्याच्या हेतूनें अनेक व्यापाराच्या है वस्तु, पुष्कळ द्रव्य येणेंकरून परिपूर्ण भरलेली अशी एक नौका घेऊन द्वीपांतरीं गमन करीत असतां तीरपदेशों हा मनुष्यांचा समाज पाहून काय प्रकार आहे तो अवलोकन करण्यासाठीं नीका नांगह्रन तेथें गेला. त्याकालीं आपले नगरीचा राजा कांहीं व्रत करीत आहे अशातें अवलोकन कह्नन (अत्यंत नम्रता धारण कहन त्याला पश्च करता झाला-

> साधुरुवाच ॥ किमिदंकुरुषेराजन्भिक्युक्तेनचेतसा ॥ प्रकाशंकुरुतत्सविश्रोतिमच्छामिसांप्रतम् ॥ ६ ॥

स-ना

साधु ह्मणतोः हे राजा! भिक्तियुक्त अंतः करणानें तूं हें काय आचरण करीत आहेस तें श्रवण करण्याची मला बांछा झाली आहे, तस्मात् आपण ह्या कालींच मला तें उघड कहन सांगावें.

राजोवाच ॥ पूजनंक्रियतेसाधोविष्णोरतुलतेजसः ॥ व्रतंचस्वजनेःसाधिपुत्राद्यावाप्तिकाम्यया ॥ ७॥

राजा ह्मणतो—रे साधो ! अतुल ज्याचा पराक्रम अशा भगवान् श्रीविष्णूचें मी हें पूजन करीत आहें. त्यासाठींच माझे आप्तवर्ग वगैरे मीं येथें जमविले आहेत. धन पुत्रादि जी जी इच्छा ती ती ह्या व्रतेंक हुन पूर्ण होते.

भूपस्यवचनंश्चित्वासाधुःप्रोवाचसादरम् ॥ सर्वेकथयमेराजन्करिष्येऽहंतवोदितम् ॥ ८॥ ॥ श्वा प्रकारचे राजाचे भाषण श्रवण करून तो साधु आदरपूर्वक भाषण करता झाला. हे राजन् ! ह्या श्रवताचा संपूर्ण विधि मला कथन करावा. आपल्या वचनावह्नन भी पण हें ब्रत आचरण करीन.

ममापिसंतिनोस्तिएतस्माजायतेध्रुवम् ॥ ततोनिष्टत्त्यवाणिज्यात्सानंदोग्रहमागतः ॥ ९॥

कारण, मलाही संतति नाहीं, ह्या वतमाहात्म्यें कह्न निश्चयानें मलाही संतति होईल. असा माझा आ-

पले वचनावर भरंवसा आहे. अस्तु राजानें वाण्याला व्रताचा संपूर्ण विधि कथन केला. तदनंतर तो साधु, परद्वीपांतरीं न जातां आनंदायमान होत्साता तसाच माघारा आपले गृहामत गमन करता झाला.

भार्यायेकथितंसर्वेव्रतंसंतिदायकम् ॥ तदाव्रतंकरिष्यामियदामेसंतिर्भवेत् ॥ १०॥

नंतर स्त्रीस हें असें संतितदायक व्रत कथन कहून हाटलें कीं, ज्या कालीं नारायण आपणास संतिति देतील त्या कालीं भी हें व्रत जेंतें आचरण करीन.

इतिलोलावतीं प्राहपत्नीं साधुः ससत्तमः ॥ एकस्मिन्दिवसेतस्य भार्यालीलावतीसतो॥ ११॥ १ भर्त्युक्तानंदिचत्ताऽभवद्धमेपरायणा॥ गर्भिणीसाऽभवत्तस्य भार्यासत्यप्रसादतः॥ १२॥

ह्याप्रमाणें तो आपल्या छीछावती नामक कांतेला साधुश्रेष्ठ कथन करता झाला. ह्यानंतर ती महासाध्वी त्याची पत्नी छीछावती आनंदयुक्त अंतःकरणेंकह्रन पतीची स्वधर्मेंकह्रन सेवा करीत असता नारायणाचे प्रसादें कह्नन गर्भिणी राहती झाली.

दुमरोमासिवेतस्याःकन्यारत्नमजायत ।। दिनेदिनेसावद्यधेशुक्कपक्षेयथाश्वा ।। १३ ॥
नंतर दहावे मासाचे ठायीं तिला एक छंदर कन्या झाली. शुक्कपक्षाचा चंद्र जसा कलेकलेनें वर्धमान
होतो, त्याप्रमाणेंच ती दिवस मासाचे ठायीं वाढूं लागली.

स.ना

बा कारणें कद्धन तिला कलावती असेंच नामाभिधान ठेवलें नंतर एकेवेळीं लीलावती आपले अतारास मधुर भाषणेंकद्धन बोलती झाली.

नकरोषिकिमधे वे पुरासंकिल्पतंत्रतंम् ॥ साघुरुवाच ॥ विवाहसमयेत्वस्थाःकरिष्यामित्रतंत्रिये॥ १५॥

इतिभायासमाश्वायजगामनगरंप्रति ॥ ततःकलावतीकन्याववधिपत्ववश्मिनि ॥ १६॥

बेटा वाणीच तो, अशा रीतीनें बायकोचें समाधान कहत गांवांत आपले उद्योगास जाता झाला। अस्तु, इकडे ती कन्या कलावती बापाचे गृहीं आनंदानें बालवय अतिक्रांत कहन उपवर होती झाली.

दृष्ट्वाकन्यांततःसाधुर्नगरेसिक्विभःसह ॥ मंत्रयित्वाद्वतंदूतंप्रेषयामासधर्मवित् ॥ १७॥ विवाहार्थेचकन्यायावरंश्रेष्ठविचारय ॥ तेनाज्ञप्तश्चदूतोऽसोकांचनंनगरंययो ॥ १८॥ १

आपली कन्या अशी उपवर झाली हें पाहून त्या साधूनें मित्रमंडळीसह विचार कहून त्यानें आपले एका गुमास्त्याला ह्या कन्येस यथायोग्य वर शोधण्यासाठीं परगांवीं पाठविलें. त्याची आज्ञा घेऊन तो गुमास्ता काचन नामक नगराप्रत गमन करिता झाला.

तस्मादेकंवणिवपुत्रं समादायागतोहिसः ॥ दृष्टातुसंद्रंबालंवणिवपुत्रंगुणान्वितम् ॥१९॥ 🖁

तेथें एक सुंदर वाण्याचा मुलगा पाहून तत्काळ लगाचा विचार ठरवून तो तें सर्व वन्हाडच घेऊन परत आला तो वाण्याचा मुलगा रूपानें व गुणांनीं फार चांगला आहे असें पाहून साधूला मोठा संतोष जाहला.

ज्ञातिभिर्वेष्ट्रभिःसार्धेपरितुष्टेनचेतसा॥ दत्तवान्साधुः पुत्रायकन्यांविधिविधानतः॥२०॥

नंतर कापलें गणगोत, इष्ट मित्र ह्यास पाचारण कहन, मोठ्या आनंदानें यथासांग लग्नसोहळा कहन ती कन्या त्या वरास देता झाला.

ततोभाग्यवशात्तेनविस्मृतंत्रतमुत्तमम्॥ विवाहसमयंतस्यास्तेनकृष्टोऽभवत्प्रमुः॥ २१॥

₹.ना.

त्या कालाच्या ठायीं त्या बेट्याचें दैव फिरलें होतें असेंच मानिलें पाहिजे. कारण कीं हें असें छंदर वित लग्नमसंगीं करावयाचें तें तो विसद्धन गेला. तेणेंकद्धन भगवंताचा त्यावर कोप होऊन गेला.

ततःकालेननियतोनिजकमीवशारदः॥वाणिज्यार्थगतःशिव्रंजामातृसहितोवणिक्॥ २२॥

अस्तु, लग्नसपारंभ पूर्ण होऊन गेलाः साधूनें जांवपास आपलेच गृहीं ठेवून घेतलें. नंतर कांहीं दिवसांनीं तो स्वकीय व्यापाराविषयीं निपुण असा साधुवाणी व्यापार करण्याच्या उद्देशानें जांव-यासह प्रवासास जाता झालाः

रत्नसारपुरेरम्येगत्वासिंधुसमीपतः ।। वाणिज्यमकरोत्साधुजीमात्राश्रीमतासह ।। २३ ।। तो समुद्रतीरानिकट रत्नसार नामेंकह्दन एक नगर होतें, तेथें जाऊन श्रीमान जो स्वकीय जामात त्याचे सहवर्तमान व्यापारास आरंभ करिता झाला.

तीगतीनगररम्येचंद्रकेतोर्रृपस्यच ॥ एतस्मिन्नवकालेतुसत्यनारायणःप्रमुः॥ २४॥

ते दोधे ज्या नगरीं गेले, तेथें चंद्रकेतु नामेंकद्धन राजा राज्य करीत होता. तदनंतर थोडक्याच १० अवकाशांत सत्यनारायण जे प्रभु ह्यांचा त्यांचेवर कोप झाला.

भ्रष्टप्रतिज्ञमाले। वयशापंतरमेप्रदत्तवान् ॥ दारुणंकि ठिनंचा स्यमहद्वः खंभविष्यति॥ २५॥

कांकीं, हा असा बोलल्याममाणें वर्तन न करणारा मिथ्याभाषणी आहे, असें ध्यानांत येतांच तत्काळ नारायणानें त्यास शाप दिला कीं, ह्या तुझ्या अशा मिथ्या भाषणाचें फल जें अत्यंत दारुण व कठीण असें दुःख तें तुला माप्त होईल.

एकस्मिन्दिवसेराज्ञोधनमादायतस्करः ॥ तत्रेवचागतश्चोरोवणिज्ञोयत्रसंस्थितो ॥ २६॥
त्या नंतर एके दिवशीं चंद्रकेतु राजाचे घरीं चोराने चोरी केली व जेथें हे दोधे वाणी राहिले होते
तथपर्यंत येऊन तो पोंचलाः

तत्पश्चाद्धावकान्द्रतान्दृष्ट्वाभीतेनचेतसा ।। धनंसंस्थाप्यतत्रेवसतुशीव्रमलिक्षतः ॥ २७॥ तो चोरी करून राजवाड्यांतून बाहेर पडतांच राजदूतांना त्याची चाहुल लागून ते त्या चोराचे मागें धांवूं लागले. तें त्या त्र तस्करास कळतांच तो तें चोरीचें द्रव्य तेथेंच ठेवून त्यांची दृष्टि चुकवून मोठ्या त्वरेनें पळून गेला.

ततोदूताः समायातायत्रस्ते सज्जनोवणिक् ॥ दृष्ट्वानृपधनंतत्रबध्वादूतावणिकस्तो ॥ २८॥ राजपुरुषही त्या वाण्याच्या स्थळापर्यंत जाऊन पोंचले आणि हेंच तें चोरीस गेलेलें राजद्रव्य व हें ज्या अर्थीं येथें पढलें, त्या अर्थीं येथेंच तो चोर असावाः असें जाणून त्यांनीं तत्काळ त्या दोघांच्या मुसक्या बांघल्याः

स.ना. हर्षेणधावमानाश्वऊचुर्रुपसमीपतः ॥ तस्करोद्धोसमानीतीविलोक्याज्ञापयप्रभो ॥ २९॥

आणि नंतर मुचासह आपण चोर पकडले, त्यासाठीं हर्षायमान होत्साते ते राजाकडे धांवतच येऊन ह्मणाले-महाराज ! ह्या दोघां तस्करांनीं हें आपलें द्रव्य आज हरण केलें होतें तस्मात् आतां काय ती आज्ञा व्हावी-

राज्ञाज्ञप्तस्ततःशीव्रंदृढंबध्वातुतावुभी ॥ स्थापितोद्योमहादुर्गेकारागारेऽविचारतः॥ ३०॥ दूतांचें असें वाक्य श्रवण कहन कांहीं एक विचार न करितां राजानें आज्ञा केली कीं, ह्या दोघांस है। हढबंधन कहन भयंकर अशा कारागृहांत ठेवावें.

माययासत्यदेवस्यनश्रुतंकेस्तयोर्वचः ॥ अतस्तयोधनंराज्ञागृहीतंचंद्रकेतुना ॥ ३१॥

त्याकालीं जरी त्यांनीं हाटलें कीं, आही तस्कर नव्हत, व्यापारी आहींत, ह्याचा शोध करावा. तरी सत्यदेवाच्या मायापटलेंक द्वन त्यांचें तें भाषण कोणाच्या ऐकण्यांतच आलें नाहीं. अस्तु. नंतर त्यांचें जें है तिथें द्रव्य होतें तेंही (निवारशी समजून) चंद्रकेतूनें आपले स्वाधीन ठेविलें. ह्याप्रमाणें नारायणाशी असत्य भाषण केल्यानें त्याचा असा परिणाम झाला.

तच्छापाचयहेतस्यभायांचेवातिदुः खिता ॥ चोरेणापहृतंसर्वेयहेयचस्थितंधनम् ॥ ३२॥

इकडे स्याचे गृहाचे ठायींही नारायणाचे शापेंकह्न असा परिणाम झाला कीं, त्याच रात्री इकडे। १ चोरांनीं त्याचे घरचें सर्व द्रव्य हरण केलें; तेणेंकह्वन त्याचे स्त्रीस अत्यंत दुःख उत्यन्न झालें.

आधिव्याधिसमायुक्ताक्षितिपपासातिदुः खिता॥ अन्नचितापराभृत्वान्नभ्रामचगृहगृहे ॥ ३३॥ १ आणाखी अशा स्थितीत शरीरीं कष्ट, पीडा हींहि कांहीं उद्भवलीं; तिला हें पतिविरहाचें मानिसक र्टू दुःख होतेंच. अन्नपाण्याची तिला पंचाईत येऊन पडली. शेवटीं अन्नासाठीं घरोघर भिक्षा मागूं लागली.

कलावतीतुकन्यापिबभ्रामप्रतिवासरम् ॥ एकस्मिन्दवसेजाता क्षुधातोद्धिनमंदिरम् ॥ गत्वापश्यद्वतंतत्रसत्यनारायणस्यच ॥ ३४॥

मातेची जी अवस्था तीच कन्येची ! बिचारी ती कलावतीही अन्नासाठीं नित्य घरोघर भिक्षा मागत असतां एका ब्राह्मणाचे गृहामत जाती झाली. (ती अस्तमानची वेळा होती) त्याकालीं तो ब्राह्मण आपले गृहीं नारायणाचें पूजन करीत होता, तीही क्षुधेनें अत्यंत पीडित होती.

उपविश्यकथांश्चत्वावरंप्रार्थितवत्यपि॥ प्रसाद्भक्षणंकृत्वाययोरात्रोगृहंपति॥ ३५॥ तेथें तो पूजेचा समारंभ पाहून ती तेथें बसती झाली. नंतर कथा अवण कहन व तीर्थमसाद भक्षण है कह्नन, गृहामत आली. त्या करणानें तिला बरीच रात्र झाली.

स्त-ना.

माताकलावतींकन्यांपप्रच्छप्रेमभावतः ॥ पुत्रिरात्रोस्थिताकुत्रिकितमनसिर्वतते ॥ ३६ ॥
(इकडे तिची माता लीलावती, कन्या फार वेळ बाहेर राहिली; त्यांतृन रात्रीची वेळा, पूर्वी श्रीमंती आणि पश्चात् दारिद्रच प्राप्त झालें ह्मणजे मरणापेक्षांही मनुष्यास जास्त दुःख उत्पन्न होतें; तें तिच्या कपाठीं येऊन पोंचलें शिवाय ती अनालाही महाग झाली होती, आणखी कन्येची तरुणा-वस्था; अशा प्रसंगीं तिला सहज कोणीही फसवील, ही एक तिला बलवत्तर चिंता लागून गेली होती. त्यांतच हा कन्येचा प्रकार.) येणेंकह्मन कन्येविषयीं तिचे मनांत अनेक कल्पना येऊं लागल्या। (इतक्यांत कन्या आलेली पाहून लीलावती, कलावतीप्रत प्रेमभावें भाषण करती झाली.) हे मुली ! इतक्या रात्रीपर्यंत तूं होतीस कोठें, तुझे मनांत काय आहे. (आपण थोरांच्या बायका)

कन्याकलावतीप्राहमातरंप्रतिसत्वरम् ॥ द्विजालयेव्रतंमातर्दष्टंवांछितसिद्धिद्म् ॥ ३७॥ आपलेविषयीं मातेचे मनांत कांहीं विकल्प आला, असें जाणून कलावती आईस ह्मणाली-आईगे, मी एका ब्राह्मणाचे घरीं गेलें असतां, इच्छा पूर्ण करणारें असें व्रत तो करीत असलेलें पाहिलें.

तच्छुत्वाकन्यकावाक्यंत्रतंकतुसमुद्यता ॥ सामुदातुविणग्भार्यासत्यनारायणस्यच ॥ ३८॥ इतकें कन्येचें भाषण ऐकतांच तिला नारायणाच्या व्रताची आठवण होऊन, ती साधूची भाषा लीलावती पूजन करण्या विषयीं उद्युक्त होत्साती अत्यंत हर्षायमान होती झाली.

व्रतंचक्रेसेवसाध्वीबंधुभिःस्वजनेःसह ॥ भर्तृजामातरोक्षिप्रमागच्छेतांस्वमाश्रमम् ॥ ३९॥ नंतर बांधवांसहवर्तमान नारायणाचें पूजन करती झाली. पूजा समाप्त करून प्रार्थना करती झाली कीं, भाझा भर्त्ता व जांवई हे त्वरित गृहायत येवाेत.

अपराधंचमेभर्तुर्जामातुःक्षंतुमर्हिस ॥ इतिदिव्यंवरंवव्रेसत्यदेवं पुनःपुनः ॥ व्रतेनानेनतुष्टोऽसोसत्यनारायणःप्रभुः ॥ ४० ॥

नारायणा ! माझ्या पतीचा व जांवयाचा अपराध क्षमा करण्यास तूं योग्य आहेस, तस्मात् अपराधांची क्षमा करावी ह्याप्रमाणें पुनःपुनः ती नारायणाजवळ वर मागती झाली. तिची अशी आपले ठायीं पूर्ण कि पाहून व त्या व्रतपुण्येंकक्कन सत्यनारायणप्रभु संतोष पावते झाले.

दर्शयामासहिस्वप्रचंद्रकेतुंचपोत्तमम् ॥ बंदिनोमोचयप्रातर्वणिजोचपसत्तम ॥ ४१॥

परमेश्वराची कृपा होतांच मग सौक्याला विलंब कशाचा! नारायणानें त्याच रात्रीं चंद्रकेतूच्या हिंदांत जाऊन सांगितलें कीं, हे राजश्रेष्ठा तूं जे दोन वाणी बंदींत टाकले आहेस त्यांना उदयीक प्रभातकाळींच मुक्त कर.

देयंधनंचतत्सर्वेग्रहीतंयत्त्वयाऽधुना ॥ नोचेत्त्वांनाशिष्यामिसराज्यधनपुत्रकम् ॥ ४२॥

स्त.ना

त्यांचें जें द्रव्य तूं हरण केलें आहेस तें आतां त्यांचें त्यांस परत चावें, द्याप्रमाणें जर तूं आचरण केलें कि क.

एवमाभाष्यराजानंध्यानगम्योऽभवत्प्रभुः ॥ ततःप्रभातसमयराजाचस्वजनेःसह ॥ ४३ ॥

ह्याप्रमाणे प्रभु राजापत कथन कह्न केवळ स्मरणमात्रपात्र होते झाले. नंतर प्रभातकाळींच राजा

उपविश्यसभामध्येप्राहस्वप्नंजनंप्रति ॥ बद्धोमहाजनोशीव्रंमोचयद्धोवणिक्सुता ॥ ४४ ॥ नंतर सभेमध्ये बस्रन सर्वास स्वप्न सांगून त्या दोघां बंदिवानांस ग्रुक्त करण्यासाठीं आज्ञा करता आला इतिराज्ञोवचःश्रुत्वामोचियत्वामहाजनो ॥ समानीयन्तपस्याग्रेप्राहुस्तेविनयान्विताः॥ ४५॥

त्या राजाज्ञेपत श्रवण कहन दूर्तांनीं तत्काळ त्या दोघां श्रेष्ठ वाण्यांना राजाचे अग्रभागीं आणून

स्मरंतोपूर्ववृत्तांतंनोचतुर्भयविह्नलो ।। राजावणिवस्रतोविक्ष्यवचःप्रोवाचसादरम् ॥ ४७॥
पूर्ववृत्तांत त्यांचे ध्यानांत येऊन ते भीतीनें अगदीं विव्हळ होऊन गेळे. त्यांचे मुखांतून शब्दही निधना.
(कांकीं, ह्या राज्यांत न्यायच नाहीं विनापराधी ह्या राजानें बंदींत टाकळें, कदाचित् आतां ठार मारणार नाहीं कशावद्धन ? ह्या भयानें ते भयभीत झाळे होते.) तो वाण्यांचा प्रकार पाहून राजा त्यांना
प्रेमानें ह्यणाळा—

देवात्प्राप्तमहदुः खिमदानीं नास्तिवभयम् ॥ तदानिगढमंत्यागं क्षीरकर्माद्यकारयत् ॥ ४८॥ बाबानों ! तुमचे प्रारब्धानें तुम्हांस दुः खप्राप्त झालें; परंतु आतां तुद्धांस भीति नाहीं. असे भाषण कद्धन गृंखळाबंधनापासून त्यांना प्राप्त झालेला अपवित्रपणा दूर होण्यासाठीं त्यांचेकडून क्षीरकर्मादि प्रायश्चित्त कर्विलें.

वस्नालंकारकंद्रवापरितोष्यन्यभ्वतो ॥ पुरस्कृत्यवणिकपुत्रोवचसातोषयङ्गम् ॥ ४९॥ नंतर त्यांना राजानं वस्नं अलंकारही अपण केले आणि त्यांना आपले पुढें आणृत वारंवार पेमयुक्त भाषणंकह्वन त्यांचा संतोष करता झाला.

पुरानीतंतुयद्रव्यंद्विगुणीकृत्यदत्तवान् ॥ प्रोवाचतोततोराजागच्छसाधोनिजाश्रमम् ॥ ५०॥ त्यांचे पूर्वी आणलेलें जें द्रव्य तें तर त्यांचे त्यांना दिलेंच; पण मग राजानें त्यांना आणलीही

सुःनाः

तितकेंच द्रव्य अर्पण केलें आणि ह्मणाला-रे साधुवाण्या ! आतां तूं आपले गृहामत गमन करावें.

राजानंप्रणिपत्याहगंतव्यंत्वतप्रसादतः ॥ ५१॥ इतिश्रीस्कंदपुराणेरेवाखंडेसत्यनारायणकथायां वृतीयोऽध्यायः॥ ३॥

साधृनें राजास नमस्कार कहून हाटलें—महाराज ! आपले कृपेंकहून आतां भी गमन करतों. इति श्रीस्कंदपुराणे रेवाखंडे सत्यनारायणकथायां वृतीयोऽध्यायः ॥ ३॥

स्तउवाच ॥ यात्रांतुकृतवान्साधुर्मगलायनपूर्विकाम्॥ ब्राह्मणायधनंद्त्वातदातुनगरं ययो ॥ १॥

तदनंतर तो साधुवाणी त्यानें गंगलपूर्वक यात्रा कह्नन ब्राह्मणाकारणें पुष्कळ दक्षिणा अपेण केली. नंतर अपाएत्या नगरास येण्यास्तव गमन करता झाला.

कियहूरेगतेसाधीसत्यनारायणःप्रभुः।। जिज्ञासांकृतवान्साधोकिमस्तितवनीस्थितम् ॥२॥ तो कांहीं मार्ग क्रमण कह्वन गेल्यानंतर सत्यनारायणप्रभु ह्यानें, अद्याप तरी त्याची आपले ठायीं भिक्त बसली आहे किंवा नाहीं हें पाहण्यासाठीं (संन्याञ्चाचें ह्रप धारण कह्वन) ह्या वाण्यास झटलें कीं, हिमच्या ह्या नौकेमध्यें काय भरलें आहे ?

ततोमहाजनोमत्तोहेलयाचप्रहस्यवे॥ कथंप्रच्छिसभोदं डिन्सुद्रांनेतंकिमिच्छिसि॥ ३॥

हे दोघेही महाउन्मत्त, इतकें दुःख मोगिलें तरी त्यांचे हृदयांत प्रकाश पहला नाहीं. ते त्याची मस्करी करून ह्मणाले—कांहो स्वामि महाराज! आपण कशाकरितां बरें शोध काढतां, कांहीं द्रव्य हरण करावयाचें आपण इच्छितां काय?

लतापत्रादिकंचैववर्ततेतरणोमम॥ निष्ठुरंचवचःश्रुत्वासत्यंभवतुतेवचः॥ ४॥

परंतु आमच्या ह्या नौकेमध्यें दुसरें कांहीं नाहीं, केवळ छता, पानें इत्यादि कांहीं आहे. हें त्याचें धिःकार-

एवमुक्त्वागतःशीव्रंदंडीतस्यसमीपतः ॥ कियदूरेततोगत्वास्थितःसिंधुसमीपतः ॥ ५॥ श्राप्रमाणे स्वामी बोळ्न तत्काळ तेथून किंचित् दूर जाऊन समुद्रतिरीं बसते झाले.

गतेदंडिनिसाधुश्चकृतिन्यिकियस्तदा ॥ उत्थितांतरणींदृष्ट्वाविस्मयंप्रमंययो ॥ ६ ॥ स्वामी गेल्यानंतर तो साधु भोजनादि नित्यकृत्य समाप्त कह्नन नावेकडे जो पहातो आहे तो ती द्रव्याचे भाराने पाण्यांत बुडाळी होती ती सांप्रत हळकी झाल्याने बरीच वर आछेळी पाहून त्यास अत्यंत विस्मय प्राप्त झाळा.

स्र.ना.

दृष्ट्वालतादिकंचैवमूर्चिछतोन्यपतद्ववि ॥ लब्धसंज्ञोवणिकपुत्रस्ततिश्चितान्वितोभवत् ॥ ७॥

नंतर नावंत शिद्धन पाहतो तों जिकडे तिकडे लतापत्रें ! असें होतांच तो तत्काळ मूर्छित पडला; (सुई जर हरवली तर मनुष्याला क्षणभर तळमळ लागते, आणि हें तर द्रव्य, तेंही सक्तमजुरीनें मिळविले- लेंच ह्यणावयाचें, अर्थात् कां बरें तो मूर्छित पडणार नाहीं ?) अस्तुः नंतर तो कांहीं वेळानें सावध होऊन चिंताक्रांत होऊन बसला.

तदातुदुहितुःकांतोवचनंचेदमब्रवीत् ।। किमर्थिक्रियतेशोकःशापोदत्तश्चदंिहना ।। ८ ॥
त्याकालीं त्याचे जांवयानें झटलें-मामा! व्यर्थ शोक कां करतां? त्या यतीच्याच शापाचा हा मभाव होयः
शवयतेऽनेनसर्विहिकर्तुचात्रनसंशयः ।। अतस्तच्छरणंयामोवांछितार्थोभविष्यति ॥ ९ ॥
ज्याच्या शापानें द्रव्याच्या लता झाल्या त्याच्याच आशीर्वादानें लतांचें खिचत द्रव्य होईल. तस्मात

ज्याच्या शापाने द्रव्याच्या लता झाल्या त्याच्याच आशावादान लताच खाचत द्रव्य हाइल. तस्मात त्यालाच आपण शरण जावें ह्मणजे आपली वांछा पूर्ण होईल.

जामातुर्वचनश्रत्वातत्सकाशंगतस्तदा ॥ दृष्ट्वाचदंडिनंभकत्यानत्वाप्रोवाचसादरम् ॥ १०॥ ह्या प्रकारचें जामाताचें वाक्य श्रवण करून तो तत्काळ यतीचे निकट जाऊन भक्तिपूर्वक त्यास नमन क्रिक नम्रतेनें भाषण करता झाला-

क्षमस्वचापराधंमेयदुक्तंतवसंत्रिधो ॥ एवंपुनःपुनर्नत्वामहाशोकाकुलोऽभवत् ॥ ११॥

स्वामिमहाराज ! मी आपले अग्रभागीं असत्य भाषण केलें, हा माझा अपराध आपण क्षमा करावा.

प्रोवाचवचनंदंडीविलपंतंविलोक्यच ॥
मारोदीः श्णुमद्भाक्यंममपूजाबिहर्मुखः ॥ १२ ॥

अशा त्या शोकाक्रांत झालेल्या साधूस अवलोकन करून स्वामी ह्मणाले—रे तूं शोक करूं नको. तूं पूजेविषयीं चुकवाचुकव करणारा आहेस.

ममाज्ञयाचदुर्बुद्धेलब्धंदुःखंमुहुर्मुहुः॥ तच्छुत्वाभगवद्याक्यंस्तुतिकर्त्तेसमुद्यतः॥ १३॥

रे दुष्टा! माझ्या आज्ञेमुळेंच तूं वरचेवर दुःखें भोगितोस. तें भगवंताचें वाक्य श्रवण कह्न तो नारायणाचें स्तोत्र गाऊं लागला.

साधुरुवाच ॥ त्वन्मायामोहिताःसर्वेब्रह्माद्यास्त्रिदिवोकसः ॥ नजानंतिगुणानूनंतवाश्वर्यमिदंप्रभो ॥ १४॥

H.FJ.

साधु द्मणतो—देवा ! ब्रह्मदेवादिक संपूर्ण स्वर्गवासी देवही तुझे मायेनें मोहित होऊन गेले आहेत, तेही कि के तुझे गुण जाणत नाहींत, तस्मात् भी तुझे गुण जाणत नाहीं यांत मोठेसें आश्चर्य नाहीं!

मुहोऽहंत्वांकथंजानेमोहितस्तवमायया।। प्रसीद्युजियष्यामियथाविभवविस्तरेः।। १५॥

भी मूर्ख, तुझ्या मायेनें मोह पावलेलों, भी काय तुझे गुण जाणणार (असो. नारायणा) एक वेळ आतां मजवर कृपा करा. माझ्या ऐपतीप्रमाणें थाटामाटानें मी आपलें पूजन करीन.

पुरावित्तंचतत्सर्वेत्राहिमांशरणागतम् ॥ श्रुत्वाभक्तियुतंवाक्यंपरितुष्टोजनार्दनः ॥ १६॥

माझें पूर्वीचें द्रव्य वगैरे सर्व मला द्यावें, मी आपणांस शरण आलों आहें, माझें रक्षण करावें. ह्याममाणें त्याचें भाषण श्रवण करून व त्याचें मन जाणून भगवान् जनाईन संतुष्ट झाले.

वंचवां छितंद्त्वातंत्रेवां तर्धेहरिः॥ ततो नावंसमारु ह्या द्वावित्तप्रपूरिताम्॥ १७॥

नंतर त्याचे इच्छेपमाणें त्यास वर देऊन ते अंतर्धान पावते झाले तो वाणीही पुन्हां नौकेंत चढून पाहतो है। २३ तों त्याचें सर्व द्रव्य जेथल्या तेथें असून नौका पूर्ववत् भरलेली आहे.

कृपयासत्यदेवस्यसफलंवांछितंमम।। इत्युक्तवास्वजनेःसाधिपूजांकृत्वायथाविधि।। १८॥ १

मग सत्यदेवाच्या कृपेनें मला माझें असें बोळून (जवळच्या बंदराच्या गांवांतून) स्वकीय ज्ञातीचे जन

हर्षणचाभवत्पूर्णः सत्यदेवप्रसादतः ॥ नावंसंयोज्ययत्नेनस्वदेशगमनंकृतम् ॥ १९॥

नंतर नारायणाचे कृपेनें हर्षायमान होत्साता नौका हाकाछन आपले देशायत गमन करता झाला.

साघुर्जामातरंप्राहपश्यरत्नपुरींमम।। दूतंचप्रषयामासनिजवित्तस्यरक्षकम्।। २०॥

बराच मार्ग क्रमण झाल्यावर साधु जांवयास ही पहा माझी रत्नपुरी, असे बोळला व बायकोस । अआपण आल्याचें वर्तमान कळविण्यासाठीं द्रव्यरक्षण करणाऱ्या एका दूतास नगरींत पाठविता झाला.

दूतोऽसोनगरंगत्वासाधुभायीविलोक्यच ॥ प्रोवाचवाछितंवाक्यंनत्वाबद्धांजिल्स्तदा २१॥

तो दूत नगरांत साधूचे घरीं जाऊन त्याच्या स्त्रीस भेटून हात जोडून विनयपूर्वक तिला वर्तमान कथन करता झाला. ती त्याच वर्तमानाची इच्छा करीत होती.

निकटेनगरस्येवजामात्रासहितोवणिक् ॥ आगतोबंधुवर्गैश्ववित्तेश्वबहुभिर्युतः॥ २२॥

स.ना.

त्याकालीं दूत इतकें हाणाला कि,—साधुवाणी आपले जांवपासहवर्तमान पुष्कळ द्रव्य घेऊन नगरानिकट येऊन पोंचले आहेत. त्यांचे आप्रवर्गही तेथेंच गेले आहेत.

श्रुत्वादूतसुखाद्वाक्यंमहाहर्षवतीसती ।। सत्यपूजांततःकृत्वाप्रोवाचतनुजांप्रति ।। २३ ।। तें दूताचें भाषण श्रवण कह्नन तिला अत्यंत हर्ष होता झालाः नंतर त्या साधीनें तत्काळ नारायणाचें पूजन केलें. कन्येलाही पूजन करावयास सांगितलें, व आपण तीर्थमसाद घेऊन ह्मणाली-

व्रजामिशीव्रमागच्छसाधुसंदर्शनायच ।। इतिमातृवचःश्रुत्वाव्रतंकृत्वासमाप्यच ॥ २४॥ कळावती ! मी पतीचे दशेनास्तव गमन करतें (तूंही पूजन समाप्त करून ठवकर ये) तें मातेचें भाषण श्रुवण करून तिनें पूजन समाप्त केलें.

प्रसादंचपरित्यज्यगतासाऽिपपितिपिति ॥ तेनरुष्टःसत्यदेवोभर्तारंतरणीतथा ॥ २५॥ आणि गडबडीनें प्रसाद भक्षण न करतां तशीच पितदर्शनार्थ जाती झाळी; तेणेंकद्भन नारायणास तिचे विषयीं कोष उत्पन्न होत्साता त्यांनीं तिचा पित व त्याची नौका,

संहत्यचधनेः साधिजलेतस्याऽवमज्ञयत्।। ततः कलावतीकन्यानिवलोक्यनिजंपतिम्॥ २६॥ आतील द्रव्यासहवर्तमान जलांत मय केली. अर्थात् कलावतीस आपला पति दिसेनासा झालाः

शोकेनमहतातत्रहद्ती चापतद्भवि॥ दृष्ट्वातथाविधांनावंकन्यांचवहुदुः विताम्॥ २७॥

त्याकालीं ती कलावती कन्या शोकानें परिव्याप्त होत्साती भूतळीं पतन पावली, तें तिचें दुःख आणि नौका एकाएकीं जलांत मम झाली अशातें अवलोकन कह्नन साधूस मोठें आश्चर्य वाटलें.

भीतेनमनसासाधुः किमाश्चर्यमिदंभवेत् ।। चिंत्यमानाश्चतेसर्वेबभृवुस्तरिवाहकाः ।। २८ ॥ है तो भयंकद्भन मनाशीं बोलता झाला कीं, हें काय अघटित आश्चर्य झालें ! संपूर्ण नावाडी अत्यंत हैं विताक्रांत होऊन गेले आहेत.

ततोलीलावतीकन्यां हृष्ट्वासाविह्वलाऽभवत्।।विललापातिदुः खेनभर्तारं चेदमब्रवीत् ॥ २९॥ कन्येचं दुः खपाहृन लीलावतीही अत्यंत कष्टी होत्साती आक्रोश कह्वन पतीमत भाषण करती झाली. इदानीं नोकयासार्धिकथंसोऽभूदलिक्षतः ॥ नजानेकस्यदेवस्यहेलयाचेवसाहृता ॥ ३०॥ ब्राकालीं नौकेसहवर्तमान जांवई कसा वरें दिसेनासा झाला १ कोणत्या देवाची आपण निंदा केल्यामुळें ही नौका एकाएकीं अह्वय झाली हें समजत नाहीं.

सत्यदेवस्यमाहात्म्यंज्ञातुंवाकेनशक्यते ॥ इत्युक्त्वाविललापेवततश्वस्वजनेः सह ॥ ३१ ॥ १

सु.ना.

सत्यदेवाचें माहात्म्य जाणण्याला कोणी समर्थ नाहीं. ह्याप्रमाणें बोलून तत्काळ तिनें हंबरडा फोडला. है किंदियांचे सारे आप्तवर्गही शोकाक्रांत होऊन गेले!

ततो लीलावतीकन्यांकोडेकृत्वारुरोद्ह ॥ ततःकलावतीकन्यानष्टस्वामिनिदुःखिता॥ ३२॥

बिचारी लीलावती कन्येला पोटाशीं धरधक्षन रुदन कहं लागली. नंतर पित नष्ट झाला अर्से पाहून हैं ती कन्या कलावती अत्यंत खेद पावली.

यहीत्वापादुकेतस्यानुगंतुंचमनोद्घे ॥ कन्यायाश्चरितंदृष्ट्वासभार्यःसज्जनोवणिक् ॥ ३३॥ नंतर ता पतीच्या पादुका ग्रहण कद्भन पतीचे मामोमाग सती जाण्यास्तव सिद्ध झाली तें कन्येचें चरित्र पाहून विचारा तो साधुवाणी भययुक्त होऊन गेला

अतिशोकेनसंतप्तश्चिंतयामासधर्मवित् ॥ हृतंवासत्यदेवेनभ्रांतोऽहंसत्यमायया ॥ ३४॥ नंतर शोकेंकह्रन अत्यंत त्रास पावून धर्मयुक्त अंतःकरणाने विचार कह्न ह्मणाला-बहुशः सत्यदेवानेंच आपल्या जांवयाचा नाश केला असावाः त्याच्या मायेनें मी अत्यंत श्रांत झालों आहें.

सत्यपूजांकरिष्यामियथाविभविस्तरेः॥ इतिसर्वान्समाहूयकथियत्वामनोरथम्॥३५ ॥

तदनंतर त्यानें संपूर्ण जनांस पाचारण कह्न ह्मटलें कीं, नारायणानें कृपा कहन जर एवढें विघ्न दूर केलें तर भी माझ्या संपत्तीस शोभेल अशा समारंभानें नारायणाचें पूजन करीन.

नत्वाचदंडवद्भमोसत्यदेवंपुनःपुनः ॥ ततस्तुष्टः सत्यदेवोदीनानांपरिपालकः ॥ ३६॥ व्याप्रमाणं बोळून वरचेवर नारायणास दंडवत् अंग टाकून नमस्कार घाळिता झाला. तेणंककृत दीनांचे नाथ भगवान् नारायण संतुष्ट होते झाले.

जगादवचनंचेनंक्रपयाभक्तवत्सलः ॥ त्यवत्वाप्रसादितकन्यापितिदृष्टुंसमागता ॥ ३७॥ नंतर तो भक्तवत्सल नारायण कृपेंकह्रन युक्त होत्साता द्यापत भाषण करता झाला कीं, तुझी कन्या माझ्या प्रसादाचा त्याग कह्नन पतिदर्शनास्तव येती झाली.

अतोऽदृष्टोऽभवत्तस्याः कन्यकायाः पतिध्वम् ॥ यहंगत्वाप्रसादंचभुकत्वाचायातिचेत्पुनः॥ ३८॥

ह्या कारणानेंच निश्चयें करून तिचा पति अदृश्य झाला. तर तिनें आतां गृहीं जाऊन प्रसाद भक्षण केला पाहिजे.

लब्धभर्त्रीस्तासाधोभविष्यतिनसंशयः ॥ कन्यकातादृशंवाक्यंश्रुत्वागगनमंडलात् ॥ ३९॥

साना है साधो! नंतर ती तुझी कन्या आपले पतीस निःसंशय माप्त करून घेईल. अशी आकाशमंडळां तून है क. झालेली वाणी कन्येने श्रवण केली.

क्षिप्रंतदागृहंगत्वाप्रसादंचबुभोजसा॥ सापश्चात्प्रनशगत्यद्दर्शस्वजनंपतिम्॥ ४० ॥ मग ती तत्काल गृहीं जाऊन प्रसाद भक्षण कहन परत येतांच आपले पतीस पाहती झाली.

ततःकलावतीकन्याजगाद्पितरंप्रति ॥ इदानींचग्रहंयाहिविलंबंकुरुषेकथम् ॥ ४१ ॥ १ नंतर ती पित्यास बोलती झाली-आतां विलंब कां करितां ? गृहामत चलावें-

तच्छुत्वाकन्यकावाक्यंसंतुष्टोऽभृद्धणिकस्तः॥पूजनंसत्यदेवस्यकृत्वाविधिविधानतः॥४२॥ तें कन्येचें वाक्य अवण करून साधूत अत्यंत संतोष झाला. त्यानें तत्काल यथासांग नारायणाचें पूजन केलें. धनेर्बेघुगणेःसार्धजगामनिजमंदिरम् ॥ पोर्णमास्यांचसंकांतोकृतवानसत्ययूजनम् ॥ ४३ ॥

त्याकालीं त्यानें आपले सर्व आप्तबंध तेथें बोलाविले होते. द्रव्यही पुष्कळ खर्व केलें. नंतर तो तेथून है। २६ आपले गृहामत जाता झाला. त्यानंतर त्यानं मत्येक पौर्णिमा व संक्रांत ह्या दिवशीं नारायणाच्या पूजेचा निश्चप कहन तो आमरण तलाच चालविला.

इहलोकेसुखंभुक्ताचांतेसत्यपुरंययो ॥ ४४॥ इतिश्रीस्कंदपुराणोरेवाखंडेसत्यनारायणव्रतकथायांचतुथोऽध्यायः ॥ ४॥

तेणेंकरून इहलोकीं, त्यास अत्यंत सीख्य पाप्त होऊन तो अंतकालानंतर सत्यदेवाच्या नगराप्रत जाता झाला ॥ इति श्रीस्कंदपुराणे रेवाखंडे सत्यनारायणकथायां चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४॥

> स्तउवाच ॥ अथान्यच्यवध्यामिश्णुध्वंसिन्सत्तमाः॥ आसीदंगध्वजोराजाप्रजापालनतस्परः॥१॥

स्त ह्मणतातः -हे मुनिश्रष्टहो ! आतां आणखी एक इतिहास (प्रसादाच्या परित्यागापासून असाच आणाखी एक भयंकर प्रकार झाला, त्याचा) कथन करतों, तो श्रवण करावा. अगंध्वन नामें कहून एक राजा होता. तो प्रजेचें पालन मोठ्या काळजीनें करीत होता.

प्रसाद्सत्यदेवस्यत्यवत्वादुःखमवापसः ॥ एकदासवनंगत्वाहत्वाबहुविधान्पशून् ॥ २॥ स्यानें एकवेळ सत्यदेवाच्या प्रसादाचा त्याग केळा; तेणेंकह्नन त्याळा महदुःख उत्पन्न झाळे. ह्यणजे असा प्रसंग झाला कीं, कोणे एके काळीं तो मृगयानिमित्तानें अर्ण्याचे ठायीं गमन कहन त्यानें सिंह, गज, व्याघ्र मुगादि अनेक पश्चा विध्वंस केला.

स्रा-ना

आगत्यवटमूलंचदृष्ट्वासत्यस्यपूजनम् ॥ गोपाःकुर्वितिसंतुष्टाभिक्तयुक्ताःसबांधवाः ॥ ३॥ तदनंतर अस्मानकालीं तो गृहामत गमन करता झाला. तो मार्गात एका वटवृक्षाचे तळी कांहीं गोपा-लांचीं बालकें मोठ्या भक्तीनें आपल्या बंधवगीसह नारायणाचें पूजन करीत होतीं.

राजादृष्ट्वातुद्रेणनगत्वानननामसः ॥ ततोगोपगणाःसर्वप्रसादृत्वपसिन्नधो ॥ ४ ॥

तें संपूर्ण राजानें अवलोकन केलें, पण तो गर्वंकह्वन युक्त होत्साता त्यानें तेथें गमनही केलें नाहीं, नमस्कार पण केला नाहीं. गोपालानीं हा आपला राजा असें अवलोकन कह्वन त्याच्या संनिध नारा-यणाचा प्रसाद नेकन ठेविला.

> संस्थाप्यपुनरागत्यसुक्त्वासर्वेयथेपिसतम्॥ ततःप्रसादंसंत्यराजादुःखमवापसः॥ ५॥

नंतर ते संपूर्ण भिक्तयुक्त अंतः करणेंक ह्वन यथेच्छ प्रसाद भक्षण करते झाले. आतां राजानें प्रसाद यहण केला नाहीं हा त्या गोपाळांचा अपमान झाला नाहीं, तर प्रत्यक्ष नारायणाचाच राजानें अपमान केला; तेणेंक ह्वन त्याला महदुः व प्राप्त झालें.

तस्यपुत्रशतंनष्टंधनधान्यादिकंचयत् ॥ सत्यदेवेनतत्सर्वेनाशितंममनिश्चितम् ॥ ६ ॥ ६

त्याला शंभर पुत्र होते, धन, धान्य, त्याचें संपूर्ण राज्य ह्या सर्वांचा एका क्षणांत नारायणानें नाश केला त्याकालीं नारायणाच्या प्रसादाचा आपण परित्याग केला त्याचाच हा परिणाम आहे; असें राजाचे ध्यानांत आलें.

अतस्तत्रेवगच्छामियत्रदेवस्यपूजनम् ॥ मनसातुविनिश्चित्यययोगोपालसिन्धो ॥ ७ ॥ नंतर आतां परत गोपाळांकडे जाऊन नारायणाचा प्रसाद सेवन करावा, असा विचार कह्न तसाच गोपाळांच्या संनिध येता झाला

ततोऽसोसत्यदेवस्यपूजांगोपगणेःसह॥
भक्तिश्रद्धान्वितोभूत्वाचकारविधिनानृपः॥ ८॥

तदनंतर गोपगणांसहवर्तमान राजा भिक्तयुक्त अंतःकरणेंकह्वन नारायणाचें पूजन करता झाला.

सत्यदेवप्रसादेनधनपुत्रान्वितोऽभवत् ॥ इहलोकेसुखंभुकत्वाचांतेसत्यपुरंययो ॥ ९ ॥

तेणेंकह्वन नारायणाची त्यावर दया झाली. त्याचे पुत्र, द्रव्य, राज्य सर्व त्याला प्राप्त झालें. इहलोकाच्या ठायीं त्याला अत्यंत सौक्य प्राप्त होऊन अंतकालीं तो वैकुंठाप्रत जाता झाला.

यइदंकुरुतेसत्यव्रतंपरमदुर्लभम्।। शृणोतिचकथांपुण्यांभिक्तियुक्तः फलप्रदाम् ॥ १०॥

तस्मात् हे शौनकादिक बाग्नणहो ! हें असे परम दुर्लभ व्रत के कोणी आचरण करतील त्यानां किंवा वांध्विकल देणारी ही पुण्यपावन कथा के अवण करतील त्यांना—
धनधान्यादिकंतस्यभवेतसत्यप्रसाद्तः ॥ द्रिद्र्रोलभतेवित्तंबद्धोसुच्येतवंधनात् ॥ ११ ॥
सत्यनारायणाचे कृपॅकहन धनधान्यादिक सर्व संपत्ति यथेच्छ प्राप्त होणारी आहे. दरिद्रवाचे येणें कहन दारिद्रच जाईल, कोणी वर्धात पढला असेल तर तो नारायणाचे व्रतपुण्यंकहन मुक्त होईल.
भीतोभयात्मसुच्येतसत्यमेवनसंशयः इप्सितंचफलंभुक्तवाचांतसत्यपुरंत्रजेत् ॥ १२ ॥
मृतसेतांच्या वाधेनें कोणास भय उत्पन्न झालें असेल तर ते निःसंशय नष्ट होईल.
सारांश जी इच्छा ती नारायणाचे कृपेनें परिपूर्ण होऊन नारायण आपल्या भक्तांस वेकुंठाप्रत वेणारे जेते आहेत.

इतिवःक्थितंविप्राःसत्यनारायणव्रतम् ॥
यत्कृत्वास्वदुःस्वभ्योमुक्तोभवितमानवः॥ १३ ॥
हे ब्राह्मणहो, असे हें नारायणाचे व्रत भी नुझांकारणें कथन केलें. याच्या आचरणेंकहन मनुष्य आपल्या संपूर्ण दुःसांपासन एक होतो.

विशेषतः किलयुगेसत्यपूजाफ्लपदा ॥ केचित्कालंबिद्ध्यंतिसत्यमीशंतमेवच ॥ १४ ॥ ह्या किलयुगाच्या ठायीं विशेषेकह्वन ही सत्यनारायणाची पूजा मनुष्यास इच्छित फल देणारी आहे. ह्या सत्यनारायण देवास कोणी काल ह्यणतात, कोणी सत्य ह्यणतात, कोणी ईश ह्यणतात.

सत्यनारायणंकेचित्सत्यदेवंतथापरे ॥ नानारूपधरोभूत्वासर्वेषामीित्सतप्रदः ॥ १५ ॥ कोशी सत्यनारायण, अन्य कोणी सत्यदेव ह्यणतातः कारण कीं, नारायण अनेक प्रकारचीं हृषे विधारण कहन सर्वोच्या इच्छा पूर्ण करितातः

भविष्यतिकलोसत्यव्रतरूपोसनातनः ॥ यइदंपठतेनित्यंश्यणोतिमुनिसत्तमाः ॥ सत्यंनश्यं ॥ तिषापानिसत्यदेवप्रसादतः ॥ १६॥ इ० स्कं०रे० स० क० पंचमोऽध्यायः ॥ ५ ॥ ॥

सांप्रत ह्या किलयुगाचे ठायों मानवांची बुद्धि अत्यंत अष्ट झाली, त्याकारणें नारायणाचा साक्षातकार लें लोप पावला आतां केवळ ह्या अशा व्रताच्याच ह्यपानें नारायण भक्तांना दर्शन देऊन त्यांच्या कामना पूर्ण करतात. भक्तांचीं दुःसें नष्ट करतात. दे मुनिश्रेष्ठहों, जे जे कोणी ही नारायणाची कथा नित्य नित्य पठण करतात, श्रवण करतात त्यांचीं संपूर्ण पातकें सत्यदेवाचे प्रसादेंकह्मन नाश पावतात. व त्यांचे संपूर्ण मनोरथ पूर्ण होतात.

स.ना. हाप्रमाणें सूतानें नारायणाच्या कथेचें माहात्म्य शीनकादिक ब्राह्मणांप्रत कथन केलें, तें त्या भगवान् कि सत्यदेवाच्या इच्छामात्रेकह्न मीं यथामित तुद्धांकारणें निवेदन केलें. तो हा भगवान नारायण, यजमान अोते, वक्ता ह्या सकलांचे मनोरथ पूर्ण करण्यास समर्थ आहे. मात्र अनन्यभावें किंहने त्याला शरण गेलें (पाहिजे ॥ ॥ इतिश्रीस्कंदपुराणे रेवाखंडे सत्धनारायणकथायां पंचमोऽध्यायः ॥ पुंडलीक० सत्य० ज० ॥ ॥ ॥

श्रीसत्यनारायणायुज्ञेचे साहित्य.

तांच्या १, ताह्मन, १ तांदूळ अधाशिर, केळीचे खांब चार, गंध, पुष्प, अक्षता, धूप, दीप, हळद, कुंकूं, (गुलाल, साखर, विड्याचीं पाने २५, सुपाऱ्या ५०, खोबऱ्याची वाटी, बदाम, २, खारका, ३, नारळ १, दुर्वा, पंचपल्लव, रांगोळी, पाट, सखलाद, कापूर, बुक्का, सुगंधी तेल, ऊनपाणी, अरगजा, पंचामृतसाहित्यः-द्ध, दहीं, तूप, मध, साखर, नैवेद्यास (तूप साखर, गव्हांचा खा, दूध हीं सर्व सवाशेर वजनाचीं धरावीं. शिवाय त्यांजवर सवाशेर केळीं टाकावीं व वेलदोडे घालावे) महानैवेद्य अन्नाचा, पूर्वपूजा व श उत्तरपूजा वगैरे ठिकाणीं एकंदर खुदी शक्तीयमाणें व पुराणिकास दक्षिणा, भूयसी शक्तियमाणें असावी.

> प्रसादाचे सामान. सवाईचे मानानं असावं. तुप, साखर, रवा, दूध, केळीं.

॥ आरतो सत्यनारायणाची प्रारंभ॥

काशिक्षेत्रींपगदुनदेसीद्विजराया ॥ वाजीहस्तीआणिकरथधनस्रतजाया ॥ पल्हादापरित्यावरिकेलीबहु माया ॥ अंतींदिल्हीत्यासीघननिल्निजकाया ॥ जयदेवजयदेवसत्येश्वरदेवा ॥ कल्यिपींततक्षणिपा उनघेसीनिजसेवा ॥ ज॰ ॥ १.॥ नलगेज्योतिषथुद्धीशास्त्रादिकथुद्धी ॥ व्हावीएकचबुद्धीज्यादिनमनि शृवृद्धी ॥ इच्छितजेंतेंदेसीमनुजाफलिसिद्धि ॥ तेतिसकोटींमध्येयायुगित्वित्सिद्धी ॥ जयदेव० ॥ २ साधनामकवाणीबोलेनिजराणी ॥ देवाव्हावीमजलासंतिचीखाणी ॥ पूजिननंतरमीतोहरीहर्षानीं ऐसेंगानासिनियमितसोडीतोंपाणी ॥ जयदेव० ॥ ३ ॥ ऐसातोहीसाधुघेउनिमनकामा ॥ शेवटिंगेलादेवा रविकोटीधामा ॥ थकलातोहीशेषवर्णवितांमहिमा ॥ तेथेथकतीजिव्हाघेतांतवनामा ॥ जयदेव० ॥ ४ ॥ ॥ अमृतकृष्णामितनेंकेलीहीआतीं ॥ मजलानाहींबुद्धिस्तवनाचीस्फूर्ती ॥ हृदयींबैसोदेवाकोमलतीमूर्ती दीनोद्धारादेवात्रिभुवनित्वत्कीतीं ॥ जयदेवजयदेव०॥ ५॥ आरती समाप्त॥ हैं पुस्तक हुबेहुब पुराणीक सांगतात त्या प्रकारच्या धर्तीवर रा॰ रा॰ कृष्णाजी नारायण शास्त्री पाबळकर ह्यांचेपासून रचून घेऊन मुंबई पेथें "जगदिश्वर" छापखान्यांत छापून मिसद केलं.

बाळकृष्ण लक्ष्मण पाठक बुकसेलर, काळकादेवी पोष्ट, मुंबई.

Printed & Published by V.V. Pathak at Jagadishwar Printing Press, Girgaon Gaiwadi house No2 Bombay


```
[OrderDescription]
CREATED=13.09.19 17:11
TRANSFERRED=2019/09/13 at 17:19:31
,PAGES=33
TYPE=STD
NAME=S0001794
Book Name=M-2229-SRISTYANARAYAN PUJA SARTH KATHA
ORDER TEXT=
,[PAGELIST]
FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
FILE5=0000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
FILE10=00000010.TIF
FILE11=00000011.TIF
FILE12=00000012.TIF
FILE13=0000013.TIF
FILE14=00000014.TIF
FILE15=00000015.TIF
FILE16=00000016.TIF
FILE17=00000017.TIF
FILE18=0000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
FILE26=00000026.TIF
FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
FILE29=00000029.TIF
FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
```

FILE33=00000033.TIF

9